

Fenomén kyberšikany u mentálně postižených jedinců

Erika Polesná

Bakalářská práce
2020

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně

Fakulta humanitních studií

Ústav pedagogických věd

Akademický rok: 2019/2020

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(projektu, uměleckého díla, uměleckého výkonu)

Jméno a příjmení:	Erika Polesná
Osobní číslo:	H170427
Studijní program:	B7507 Specializace v pedagogice
Studijní obor:	Sociální pedagogika
Forma studia:	Prezenční
Téma práce:	Fenomén kyberšikany u mentálně postižených jedinců

Zásady pro vypracování

Zpracování rešerše a studium odborné literatury.

Vymezení terminologie a teoretických východisek z oblasti zdravotně postižených, kyberšikany a komunikace.

Příprava metodiky empirické části, zpracování projektu výzkumu a stanovení výzkumného problému.

Realizace kvalitativního výzkumu formou rozhovoru.

Zpracování a vyhodnocení získaných dat, včetně jejich interpretace.

Prezentace výsledků výzkumu, jejich shrnutí a doporučení pro praxi.

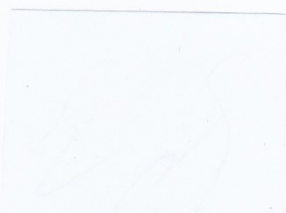
Forma zpracování bakalářské práce: **Tištěná/elektronická**

Seznam doporučené literatury:

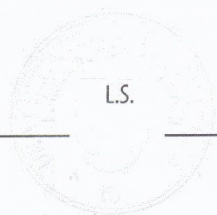
- ČERNÁ, Alena. Kyberšikana: průvodce novým fenoménem. Praha: Grada, 2013, 150 s. Psyché. ISBN 978-80-210-6374-7.
- ROGERS, Vanessa. Kyberšikana: pracovní materiály pro učitele a žáky i studenty. Praha: Portál, 2011, 97 s. ISBN 978-80-7367-984-2.
- SLOWÍK, Josef. Komunikace s lidmi s postižením. Praha: Portál, 2010, 155 s. ISBN 978-80-7367-691-9.
- VALENTA, Milan, Jan MICHALÍK a Martin LEČBYCH. Mentální postižení. 2., přepracované a aktualizované vydání. Praha: Grada, 2018, 387 s. Psyché. ISBN 978-80-271-0378-2.
- VAŠUTOVÁ, Maria. Proměny šikany ve světě nových médií. Ostrava: Filozofická fakulta Ostravské univerzity v Ostravě, 2010, 225 s. ISBN 978-80-7368-858-5.
- VYBÍRAL, Zbyněk. Psychologie komunikace. Praha: Portál, 2005, 319 s. ISBN 80-7178-998-4.

Vedoucí bakalářské práce: **PhDr. Helena Skarupská, Ph.D.**
Ústav pedagogických věd

Datum zadání bakalářské práce: **4. října 2019**
Termín odevzdání bakalářské práce: **30. dubna 2020**

Mgr. Libor Marek, Ph.D.
děkan

doc. Mgr. Jakub Hladík, Ph.D.
ředitel ústavu

Ve Zlíně dne 22. ledna 2020

PROHLÁŠENÍ AUTORA BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Beru na vědomí, že

- odevzdáním bakalářské práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby ¹⁾;
- beru na vědomí, že bakalářská práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému dostupná k nahlédnutí;
- na moji bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3 ²⁾;
- podle § 60 ³⁾ odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- podle § 60 ³⁾ odst. 2 a 3 mohu užít své dílo – bakalářskou práci - nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- pokud bylo k vypracování bakalářské práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tj. k nekomerčnímu využití), nelze výsledky bakalářské práce využít ke komerčním účelům.

Prohlašuji, že

- elektronická a tištěná verze bakalářské práce jsou totožné;
- na bakalářské práci jsem pracoval samostatně a použitou literaturu jsem citoval. V případě publikace výsledků budu uveden jako spoluautor.

Ve Zlíně 30.4.2010

1) zákon č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, § 47b Zveřejňování závěrečných prací;

(1) Vysoká škola nerýdčlečně zveřejňuje disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce, u kterých proběhla obhajoba, včetně posudků oponentů a výsledků obhajoby prostřednictvím databáze kvalifikačních prací, kterou spravuje. Způsob zveřejnění stanoví vnitřní předpis vysoké školy.

(2) *Disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce odevzdané uchazečem k obhajobě musí být též nejméně pět pracovních dnů před konáním obhajoby zveřejněny k nahlášení veřejnosti v místě určeném vnitřním předpisem vysoké školy nebo není-li tak určeno, v místě pracoviště vysoké školy, kde se má konat obhajoba práce. Každý si může ze zveřejněné práce pořizovat na své náklady výpisy, opisy nebo rozmnoženiny.*

(3) *Platí, že odevzdáním práce autor souhlasí se zveřejněním své práce podle tohoto zákona, bez ohledu na výsledek obhajoby.*

2) *zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 35 odst. 3:*

(3) *Do práva autorského také nezasahuje škola nebo školské či vzdělávací zařízení, užije-li nikoli za účelem přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu k výuce nebo k vlastní potřebě dílo vytvořené žákem nebo studentem ke splnění školních nebo studijních povinností vyplývajících z jeho právního vztahu ke škole nebo školskému či vzdělávacímu zařízení (školní dílo).*

3) *zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 60 Školní dílo:*

(1) *Škola nebo školské či vzdělávací zařízení mají za obvyklých podmínek právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla (§ 35 odst. 3). Odpírá-li autor takového díla udělit svolení bez vážného důvodu, mohou se tyto osoby domáhat nahrazení chybějícího projevu jeho vůle u soudu. Ustanovení § 35 odst. 3 zůstává nedotčeno.*

(2) *Není-li sjednáno jinak, může autor školního díla své dílo užit či poskytnout jinému licenci, není-li to v rozporu s oprávněnými zájmy školy nebo školského či vzdělávacího zařízení.*

(3) *Škola nebo školské či vzdělávací zařízení jsou oprávněny požadovat, aby jim autor školního díla z výdělku jím dosaženého v souvislosti s užitím díla či poskytnutím licence podle odstavce 2 přiměřeně přispěl na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložily, a to podle okolností až do jejich skutečné výše; přitom se přihlédne k výši výdělku dosaženého školou nebo školským či vzdělávacím zařízením z užití školního díla podle odstavce 1.*

ABSTRAKT

Bakalářská práce s názvem „Fenomén kyberšikany u mentálně postižených jedinců“ je rozdělena do dvou částí. Teoretická část seznamuje s terminologií z oblastí mentálního postižení a její rozdělení. Dále popisuje komunikaci v daných stupních mentálního postižení. Představuje jednotlivé znaky, formy, prostředky a subjekty kyberšikany. Jako poslední nás seznamuje s legislativní úpravou. Praktická část popisuje samotný výzkum, který má kvalitativní charakter. Pro získání potřebných dat byl zvolen polostrukturovaný rozhovor, který byl následně zpracován pomocí interpretativní fenomenologické analýzy.

Klíčová slova: Mentální postižení, komunikace, kyberšikana, prevence a legislativní úprava kyberšikany, IPA

ABSTRACT

The Bachelor thesis „The Phenomenon of Cyberbullying among people with mental conditions“ is divided into two parts. The theoretical part presents the terminology from the field of the mental handicap, and its division. Further, the thesis describes the communication at given stages of the mental handicap. It presents exact signs, forms, tools and subjects of cyber –bullying. Eventually, it presents the legislative edition of the cyber-bullying. The practical part of the thesis describes the research itself, which has qualitative characteristics. In order to gain the needed data we used a semi-constructed interview, which was then processed through the interpretative phenomenological analysis.

Key words: Mental handicap, communication, cyber-bullying, precautions and legislative edition of cyber-bullying, IPA

Na tomto místě bych ráda zejména vedoucí práce PhDr. Heleně Skarupské, PhD., za její cenné, odborné rady, metodický dohled, trpělivost a pochopení. Nadále bych ráda poděkovala všem respondentům, kteří souhlasili a stali se součástí výzkumu.

**Jedním druhem pomsty je připravit toho, kdo se dopustil urážky, o radost z ní.
Urážka dosáhne svého cíle jen tehdy, když jí postižený cítí a když je jí pohoršen.**

Seneca

Prohlašuji, že odevzdaná bakalářská/diplomová práce a elektronická verze nahraná do IS/STAG jsou totožné.

OBSAH

ÚVOD	10
I TEORETICKÁ ČÁST	11
1 MENTÁLNÍ POSTIŽENÍ	12
1.1 CHARAKTERISTIKA.....	12
1.2 ETIOLOGIE MENTÁLNÍ RETARDACE.....	13
1.3 ROZDĚLENÍ MENTÁLNÍHO POSTIŽENÍ.....	14
1.4 SPECIFIKA OSOBNOSTI S MENTÁLNÍ RETARDACÍ.....	17
2 KOMUNIKACE	18
2.1 KOMUNIKACE.....	18
2.2 KOMUNIKACE S LIDMI S MENTÁLNÍM POSTIŽENÍM	19
3 KYBERŠIKANA	22
3.1 PROSTŘEDKY KYBERŠIKANY	23
3.2 FORMY KYBERŠIKANY	24
3.3 AKTÉŘI KYBERŠIKANY	26
4 LEGISLATIVA	30
4.1 LEGISLATIVA KYBERŠIKANY	30
4.2 LIDSKÁ PRÁVA PRO MENTÁLNĚ POSTIŽENÉ	31
II PRAKTICKÁ ČÁST	34
5 METODOLOGIE VÝZKUMU	35
5.1 VÝZKUMNÝ PROBLÉM A VÝZKUMNÉ OTÁZKY	35
5.2 VÝZKUMNÝ CÍL	36
5.3 POJETÍ VÝZKUMU	36
5.4 VÝZKUMNÝ SOUBOR	36
5.5 METODA SBĚRU DAT	38
5.6 METODA ANALÝZY DAT	39
6 INTERPRETACE A PREZENTACE VÝSLEDKŮ	41
6.1 ROZHOVOR Č. 1 – RESPONDENT I.	41
6.2 ROZHOVOR Č. 2 – RESPONDENT II.	45
6.3 ROZHOVOR Č. 3 – RESPONDENT III.	49
6.4 ROZHOVOR Č. 4 – RESPONDENT IV.	52
6.5 ROZHOVOR Č. 5 – RESPONDENT V.	55
6.6 SPOLEČNÁ TÉMATA	59
ZÁVĚR	64

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY.....	65
SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK.....	68
SEZNAM TABULEK.....	69
SEZNAM PŘÍLOH.....	70
Příloha P I: Seznam předem připravených otázek	71
Příloha P II: Rozhovor s respondent. č. I.	72
Příloha P III: Rozhovor s respondent č. II.	75
Příloha P IV: Rozhovor s respondent. č. III.	78
Příloha P V: Rozhovor s respondent. č. IV.....	81
Příloha P VI: Rozhovor s respondent. č. V.....	84

ÚVOD

V dnešní době virtuální reality, která je čím dál větší součástí dnešní mladší generace, starší populace v naší republice s technologií moc neumí, se setkáváme s virtuální formou šikany. Spousta autorů vykládá kyberšikanu jako šikanování jiné osoby pomocí informačních technologií. Tento projev šikany na internetu se vyskytuje v mnoha podobách, takže je pro spoustu jedinců těžké si vůbec uvědomit, že se stali obětí tohoto činu. Může se jednat o zastrašující či urážlivé zprávy, až po obtěžování a neustálé volání na telefonní číslo, což může vést až k samotnému stalkingu. S kyberšikanou se můžeme setkat už na základních školách, jelikož nedílnou výbavou všech žáků jsou chytré telefony s připojením na internet. Ve své práci se chci ovšem zaměřit na osoby s mentálním postižením. Jelikož tato skupina bývá často exkludována z kolektivu a je více náchylná na různé formy šikany. Kyberšikanou nevyjímaje. Tedy důležitými aspekty mé práce je sociální exkluze osob s mentálním postižením, která může vést k projevům druhů šikany. Vzhledem k dnešní době se bude jednat především o projevy virtuálních forem. Považuji to tedy za velice důležité téma vzhledem aktuálnosti tohoto tématu. S touto formou šikany se může setkat doslova kdokoliv z nás, tím spíše určité ohrožené skupiny. Posledním tématem, které je třeba řešit, jsou možnosti prevence kyberšikany. Cílem této práce je zjistit, zdali i osoby s mentálním postižením, kteří používají sociální sítě ke komunikaci se světem, mají zkušenost s jakoukoliv formou kyberšikany. Vybrala jsem si takové téma, protože považuji za důležité se tomuto rostoucímu fenoménu věnovat. Není moc publikací, které by se blíže věnovali osobám s mentálním postižením a kyberšikaně dohromady, a právě kvůli stále rostoucímu nebezpečí, které se skrývá ve virtuálním světě, a které ovlivňuje také osoby s mentálním postižením, se budu v této práci blíže zabývat.

Ve své praktické části formou strukturovaného rozhovoru se budu věnovat zkušenostem s kyberšikanou u klientů Naděje ve Zlíně, konkrétně v Sociálně terapeutické dílně pro osoby s mentálním postižením.

Výzkumná část bude tvořit analýza zjištěných informací založenou na deskriptivní statistice vytvořené na základě rozhovorů s respondenty, kde se budu zabývat především jejich osobními zkušenostmi s kyberšikanou.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 MENTÁLNÍ POSTIŽENÍ

První kapitola této práce je věnována charakteristice mentálního postižení. Pohled na svět má každý člověk trochu odlišný, a proto existuje více definic, které se nám snaží toto postižení představit. Nadále objasníme etiologii postižení, tedy co vlastně souvisí se vznikem, a to v různých částech období vývoje plodu. Blíže se podíváme na rozdělení postižení a to podle popisu Mezinárodní klasifikace nemocí MKN – 10, která se nám bude snažit co nejlépe objasnit charakteristiku určitého stupně postižení. Nadále si vysvětlíme specifika, která jsou spojená s mentálním postižením, co je pro tyto osoby typické a zároveň odlišné od zbytku populace.

Přesto, že se nám můžou lidé s mentálním postižením jevit jako lidé, kteří jsou „šílení“ v běžném životě byste mohli mít problém určit, kdo má a kdo nemá lehkou formu mentální retardace.

1.1 Charakteristika

Patrně každý ve svém životě se setkal s člověkem, který byl na první pohled odlišný. Často slyšíme, jak lidi o takových lidech mluví jako o „bláznech“ či „podivínech“. Pravdou ovšem zůstává, že si nedokážeme představit život s takovým postižením. Máme hned několik druhů postižení, a každé si můžeme aspoň trošku napodobit, ovšem nelze nijak předstírat člověka s mentálním postižením.

Valenta (2014, s. 25) tvrdí, že širší pojem pro mentální retardaci je mentální postižení, které určuje všechny jedince s IQ pod 70. Jedná se tedy o mentální retardaci vrozenou či získanou, hovoříme tedy o tzv. oligofrenii, neboli primární mentální postižení. V dnešní době je to ovšem více známé pod pojmem mentální retardace.

Mentální retardace, jehož překlad do českého jazyka zní „opoždění mysli“, je ve své podstatě mnohem komplikovanější postižení, protože to nepostihuje pouze jednu oblast lidského fungování, ale **celou lidskou osobnost**. Ovlivňuje schopnost komunikace, vývoje rozumových schopností, emocí, sociálních vztahů, ale také zasahuje do pracovního uplatnění. (Slowík, 2016, s. 111)

„Mentální retardaci lze definovat jako vývojovou duševní poruchu se sníženou inteligencí demonstrující se především snížením kognitivních demonstrující se především snížením kognitivních, řečových, pohybových a sociálních schopností.“
(Valenta, 2014, s. 24)

Mezi přístupy, které definují mentální postižení, můžeme zařadit dle Slowíka (2016, s. 112)

1. **Biologický** – Jedná se o postižení v důsledku trvalého závažného organického či funkčního poškození mozku.
2. **Psychologický** – Zde je primárně snížena úroveň rozumových schopností měřitelných standardizovanými IQ testy.
3. **Sociální** – Postižení má charakter dezorientací ve světě, ve společnosti, která omezuje schopnosti samostatně, tedy bez cizí pomoci zvládat vlastní sociální existenci.
4. **Pedagogický** – zde je snížena schopnost učit se navzdory využití specifických vzdělávacích metod a postupů.
5. **Právní** – Tento přístup pojednává o tom, že postižená osoba má sníženou způsobilost k samostatnému právnímu jednání, tedy k provádění právních úkonů a rozhodnutí.

1.2 Etiologie mentální retardace

Se vznikem mentálního postižení souvisí mnoho problémů. Mentální retardace často nevniká působením jednoho faktoru během daného období.

Lečbych (2008, s. 25–24) uvádí tyto příčiny vzniku mentální retardace, které mohou být různorodé. Většinou se jedná o variaci normálního rozložení četnosti genetických vlivů, prenatalní, perinatální a postnatální spolu s vzájemně překrývajícími vlivy, může se tedy jednat o specifické genetické faktory, infekce či snížení množství kyslíku plodu.

Variací normálního rozložení četnosti rozumíme tak, že určité procento naší populace automaticky bude mít mentální retardaci pomocí rozložením biologických jevů. Mluvíme zde o primární mentální retardaci. (Lečbych, 2008, s. 25)

Prenatální období můžeme vysvětlit jako čas vývoje plodu v těle matky. Tohle období je významné zejména pro působení dědičných faktorů, infekce matky, ale také specifické genetické poruchy, např. trizomie 21. chromozomu, známá jako Downův syndrom. Největší zastoupení pro specifické genetické poruchy jsou syndromy, a to za pomoci narušením struktury či počtem chromozomů v těle. K dalším faktorům, které negativně ovlivní plod, patří rentgenové záření, drogy, alkohol. (Valenta, Müller, 2012, s. 55)

Perinatální období, jedná se tedy o čas během porodu a krátce po něm. V tomto čase je etiologie nejčastěji způsobená poškození vývoje centrální nervové soustavy dítěte a to při větší zátěži či nedostatkem kyslíku. Jedná se také o nedonošené dítě, anebo těžká novorozenská žloutenka. (Valenta, Müller, 2012, s. 61)

Postnatální období, které nastává po porodu a pokračuje v průběhu života jedince, můžeme hovořit o možném negativním vlivu více faktorů. Hovoříme tedy o specifické infekce mozku, záněty mozku, krvácení do mozku či nádorové onemocnění způsobující mozkovou lézi. (Valenta, Müller, 2012, s. 61)

1.3 Rozdělení mentálního postižení

V současné době pro stanovení diagnózy mentální retardace vychází z psychologického vyšetření všech kognitivních funkcí, jejich adaptivní chování či do jaké míry zvládají socio-kulturní nároky. Nadále pro stanovení diagnózy se realizuje také neuropsychologický rozbor a podrobná anamnéza, která se zaměřuje na biologické a psychosociální faktory. Komplexně se jeví proces diagnózy za komplikovaný. Je nutné od diagnózy mentální retardace odlišit pojem demence, která se diagnostikuje nejdříve po druhém roce života dítěte. Úroveň postižení intelektu se pro osoby s mentálním postižením postupně nezhoršuje, je tedy rozloženo rovnoměrně. (Valenta, 2018, s. 47 – 50)

Podle Mezinárodní klasifikace nemocí, MKN – 10, která vstoupila v platnost 1. 1. 2020 Českého statistického úřadu, nalezneme klasifikaci mentální retardace. Dle této klasifikace mentální retardace představuje stav, který se zastavil či neúplně duševně rozvinul, a který je charakteristický zvláště porušením dovedností, projevující se během vývojového období, postihující všechny složky inteligence, tedy motorické, řečové, sociální a poznávací schopnosti. Součástí retardace také může být i duševní porucha. (WHO, ÚZIS ČR, 2018)

Stupeň mentálního postižení se měří pomocí standardizovanými testy inteligence. Tyto testy ovšem mohou být nahrazeny škálami, které určí stupeň adaptace v určitém prostředí, to ovšem určí pouze přibližný stupeň retardace. Intelektuální schopnosti či sociální přizpůsobivost se mohou v průběhu let měnit. Diagnóza musí odpovídat současnému stavu duševních funkcí. (WHO, ÚZIS ČR, 2018)

Dělení F70 – F79 současně představuje stupeň mentální retardace.

Kromě stupně mentální postižení MKN – 10 nadále rozlišujeme v kódu i chování u těchto klientů, a to přidáním další číslice za tečku s číslicí vyjadřující stupeň postižení,

- .0 Představuje žádná či minimální porucha chování
- .1 Zde se vyskytuje významná porucha chování, která si vyžaduje pozornost nebo léčbu
- .8 Jiné poruchy chování
- .9 Bez zmínky o poruchách chování (WHO, ÚZIS ČR, 2018)

F70 – Lehká mentální retardace

Tento stupeň vypovídá, že IQ se pohybuje přibližně mezi 50 až 69, což u dospělého člověka odpovídá mentálnímu věku 9 až 12 let. Tento stav zahrnuje obtíže při výuce, ale i přesto se mnoho jedinců dokáže začlenit a udržet si práci či sociální vztahy, které pozitivně přispívají k jeho společenskému životu. Není to nijak věkově či genderově omezené. (WHO, ÚZIS ČR, 2018)

Pipeková (2006, s. 65) je toho názoru, že celkový psychomotorický vývoj zaostává již od kojeneckého věku dítěte. Nejnápadnější problémy je objevují mezi třetím a šestým rokem. Jemná a hrubá motorika je lehce opožděna, během učení se objevuje nižší kapacita a nácvik denních úkonů trvá déle. Pozornost jedince je spíše krátkodobá a nestálá, jejich myšlení je docela jednoduché, stereotypní. Často je postižena řeč a to ve všech svých složkách, slovní zásoba je chudší, jednodušší, často se objevuje také dyslalie. Po emocionální stránce se jedinec jeví patrně citově nezralý, má nižší sebekontrolu či značnou sugestibilitu. Tato oblast se odráží od temperamentu jedince. Jedinec se projevuje pomocí lability, impulzivity. Také se hůře přizpůsobují kulturním normám a tradicím.

Největší potíže nastávají během školních nároků na dítě, a to zejména při teoretické práci ve škole. Edukace je ztížena tím, že se v emocionální oblasti projevuje citová nezralost, nízká sebekontrola. Také se objevují problémy se čtením a psaním. Ale i přesto nemusí v sociálním kontextu působit tyto lidé vážnější problémy. (Benderová, Zikl, 2011, s. 12-13)

F71 – Střední mentální retardace

Člověk, který má druhý stupeň mentální retardace, má IQ vysoké mezi 35 až 49. Což tedy u dospělého člověka odpovídá mentálnímu věku 6 až 9 let. Jedinec má opožděný vývoj dětství, ale i s tímto stupněm postižení dokážou vyvinout určitou nezávislost a soběstačnost, i přiměřenou sociální komunikaci. (WHO, ÚZIS ČR, 2018). V menší míře jedinec již potřebuje podporu k práci a celkově k činnosti anebo během sociální interakci

ve společnosti. I zde není žádné omezení na základě věku nebo pohlaví. (Pipeková, 2006, s. 66)

Psychomotorický vývoj je velmi opožděn, vývoj jemné a hrubé motoriky je také zpomalen, tedy objevuje se zde neohrabanost, neschopnost jemných úkonů. Opožděný vývoj řeči si jedinec nese až do dospělosti, často také trpí epilepsií, neurologickým či tělesným postižením. Myšlení je docela stereotypní, často nepřesné, jedinec se také lehce upne na nepodstatný detail, který opakuje stále dokola. Řeč je velmi jednoduchá, zůstává při nonverbální komunikaci. Emocionálně se jedná o labilní jedince, kteří jsou také nevyrovnaní, mají často sklony k infantilismu, dráždivosti anebo k výbušnosti. (Pipeková, 2006, s. 66 – 67)

Na základě tématu se budeme věnovat lehkému mentálnímu postižení.

F72 – Těžká mentální retardace

I tento stupeň je bez věkového či genderového omezení. Hodnota IQ je mezi 20 až 34, tedy u dospělého jedince to odpovídá mentálnímu věku 3 až 6 let. Tento stav již potřebuje podporu. Objevuje se zde značné omezení psychických procesů, minimální je rozvoj komunikace a řeči, ta je dosti omezena spíše se jedná o skřeky. Typické pro tento stupeň mentální retardace je nestálost nálad, jsou celoživotně závislí na pomoci druhých. (WHO, ÚZIS ČR, 2018)

F73 Hluboká mentální retardace

IQ se pohybuje v pásmu nejvýše 20, které odpovídá mentálnímu věku u dospělého člověka pod 3 roky. Tento stupeň už zahrnuje úplnou nesamostatnost a potřebu pomoc při pohybu, hygienické péči či komunikaci. Tito lidé již nejsou schopni fungovat během dne samostatně, jsou zcela odkázáni na péči od jiných osob. (WHO, ÚZIS ČR, 2018)

F78 Jiná mentální retardace

Mentální retardace nelze přesně určit pro přidružené postižení tělesná či smyslová, poruchy chování a autismus. (WHO, ÚZIS ČR, 2018)

F79 – Neurčitá mentální retardace

Nelze přesně zařadit, i když víme, že se jedná o mentální retardaci. (WHO, ÚZIS ČR, 2018)

V dřívější terminologii se pro označení stupňů mentální retardace používaly pojmy **debilita**, **imbecilita** a **idiotie**, které ovšem s novým pojetím klasifikace vymizely zejména proto, že ve většinové společenské komunikaci začaly mít pejorativní význam, tedy staly se vulgární nadávkou. (Valenta, 2012, s. 31)

1.4 Specifika osobnosti s mentální retardací

Bylo zjištěno, že psychika se vyvíjí i v nejtěžších stupních mentálního postižení. Psychický vývoj je specifický jev dětského věku a probíhá i v těch nejtěžších patologických stavech organismu. Poškození jejich vývoje s sebou nese spoustu zvláštností. Mentálně postižený je subjekt, který má své osobnostní rysy. Přesto se najdou ovšem společné znaky, které jsou pro dané mentální postižení typické.

Vnímání je ovlivněno rozumovou schopností. Nejčastěji mají tyto osoby problémy s vnímáním času a prostoru. Dále můžeme hovořit o tzv. **inaktivitě** vnímání, čímž se tedy rozumí neschopnost hlubšího poznávání vnímaného objektu, (tedy při otočení obrázku jej osoba s mentálním postižením nepozná). (Valenta a kol., 2015, s. 70)

Potíže mají také při praktických činnostech, kdy jejich vidění má být koordinováno s pohybovou aktivitou. Snadno tedy přetáhnout čáru. Jejich sluchové vnímání hluboce souvisí s rozvojem řeči, což vede k dalším problémům při snaze o včlenění do společnosti. Jejich jemná motorika je narušená taktéž. Jejich projevy se týkají obratností při jemných pracích. Míra postižení jemné i hrubé motoriky závisí na stupni postižení. Zatímco u dětí s lehkou mentální retardací dochází k pomalejšímu vývoji, jehož nedostatky za pomoci cvičením se dostanou do normy, tak pro středně těžkou mentální retardaci zůstane trvale celková neobratnost, jejich problémy při koordinaci pohybů se i přes pomoc nedostanou do normy. (Valenta, 2018, s. 199-220)

Dalším typickým znakem je tzv. *hypobulie*, tj. nedostatek vůle. Vůle je často označována jako záměrné úsilí, které nás popohání k dosažení vytvořených cílů. (Valenta, Krejčířová, 1997, s. 34)

2 KOMINUNIKACE

V druhé kapitole se budeme zabývat komunikací. Komunikace je velice důležitým prvkem, který používáme v každodenním životě, bez které by náš život mohl vypadat úplně jinak. Také lidé s mentálním postižením komunikují. Někteří verbálně a hlasitě, někteří neverbálně, tišeji.

Nejdříve se budeme snažit o definování toho, co je to vlastně komunikace. Protože neexistuje jednotná definice, v různých publikacích můžeme nalézt různé definice, které se nám blíže pokouší představit co to vlastně ta komunikace je a jaké funkce plní. Dále představíme různé motivace, které nás pohání k tomu, abychom komunikovali a sdělovali co je potřeba. Důležitou částí této kapitoly tvoří část, která se zabývá komunikací s lidmi s mentálním postižením. Pro každý stupeň mentálního postižení jsme se snažili objasnit komunikaci, která je typická pro daný stupeň.

2.1 Komunikace

V publikacích můžeme nalézt mnoho definic. Matura, Varela, (s. 193) tvrdí: *„Komunikací nazýváme koordinované chování, jež se spouští navzájem mezi členy sociální jednotky. V tom smyslu rozumíme komunikací zvlášť druh chování, propojeného s nervovým systémem, nebo i bez toho propojení, v rámci toho, jak organismy operují v sociálních systémech.“*

Některé definice se snaží určit komunikaci jako proces mezi dvěma lidmi, kdy se jeden člověk, který má o něčem představu, se ji pokouší předat dál příjemci, který si má udělat podobnou představu o dané věci. V tomto smyslu se jedná ale i ovlivňování komunikace. (Vybíral, 2005, s. 26 – 27)

Každá komunikace má svůj účel, což můžeme chápat jako funkci, kterou chceme splnit. Většinou komunikace splňuje více než jednu ze svých funkcí. Účelem toho je, aby příjemci dala komunikace smysl. Vybíral (s. 2005, 31) definuje tyto funkce:

- 1. Informovat** o zprávě, je zde prostor danou zprávu ještě doplnit o chybějící informace.
- 2. Instruovat**, neboli zasvětit příjemce o dané podstatě zprávy.
- 3. Přesvědčit**, aby příjemce pozměnil svou názor. Tahle funkce může lehce sklouznout k manipulování informací v daný prospěch.
- 4. Vyjednat**, neboli domluvit se na nějakém řešení, snažíme se dospět k dohodě.

5. Pobavit, tahle funkce má za úkol příjemce rozveselit, někdy až rozptýlit od hloubky dané zprávy.

Každý člověk má motivaci ke komunikaci. Na hloubce dané motivace vždy záleží na řadě různých okolností, které nás v danou chvíli ovlivňují, i když si to nemusíme všimnout. Prostředí, sympatie k druhému člověku, v jakém citovém a psychickém rozpoložení se momentálně nacházíme, zda jsou naše základní fyzické potřeby uspokojeny, to vše motivuje každého z nás ke komunikaci. Stejně tak to mají i lidé s mentálním postižením. Některé faktory je ovlivňují více než ty jiné, přesto i tahle komunita má potřebu komunikovat se svým okolím. Vybíral (s. 33 – 35) rozděluje motivaci na:

- **Motivace kognitivní** nám ukazuje, že máme potřebu druhé osobě něco sdělit, snažíme se vyjádřit naši myšlenku, náš názor na to, co jsme zrovna zaslechli či se dozvěděli.
- **Motivace sdružovací** patří pro komunitu s mentálním postižením za jednu z nejvýraznějších. Potřeba bližšího kontaktu je součástí základní pyramidy lidských potřeb. Odtud plyne přirozená lidská potřeba popovídat si o čemkoliv. Díky komunikaci se vytváří lidské vztahy, které utužujeme právě díky hovoru.
- **Motivace sebezpečující** tkví v tom, že když je někdo s námi ochoten komunikovat, tak vnitřně cítíme, že máme pro druhého cenu. Komunikováním s druhou osobou si vytváříme vlastní identitu, tedy stáváme se sami sebou.
- **Motivací „přesilovou“** pociťují osoby s mentálním postižením, když cítí potřebu se uplatnit v jejich dané komunitě. Snaží se na sebe upoutat pozornost, vytvořit si respekt, úctu. Tahle motivace se může vyvinout až do porovnávání s druhými.
- Velmi častou motivací, se kterou se setkáme, hovoříme-li s lidmi s mentálním postižením, je **motivace požitkářská**. Je to docela jednoduchá motivace, kdy se projevuje snaha o rozptýlení, můžeme sem zařadit flirtování a koketování se svým okolím, či snaha pobavit se na úkor druhého.

2.2 Komunikace s lidmi s mentálním postižením

Každý člověk se v dnešní době může setkat s osobou, která má mentální postižení. Tito lidé se pohybují ve společnosti stejně jako ti, kteří netrpí mentálním postižením. Tyto náhodné setkání jsou vždy pro obě strany nečekané a někdy má člověk problém zareagovat přiměřeně na danou situaci. Je to například ve vlaku, když ve stejném vagónu sedí osoba,

kteřá se již na první pohled jeví odlišně od ostatních, vzhledově i chováním. Daná osoba může být hlučnější, urputně na Vás upírá zrak, říká něco nesrozumitelného.

Mentální postižení není pouze odrazem intelektuální stránky člověka, ale dotýká se celé osobnosti. Tedy i komunikace je ovlivněna individuálností člověka a to v rozdílné míře. Některé komunikační problémy bývají způsobené přímo mentálním postižením, máme na mysli omezenou slovní zásobu, schopnost neporozumět složitějším větám, špatné skloňování ve větě. Můžeme se také setkat s kombinovanou formou, tedy kdy se k mentálnímu postižení přidávají jiné vady a poruchy, které zapříčiní složitější komunikaci. (Slowík, 2010, s. 47)

Přehled charakteristik jednotlivých stupňů mentální retardace vzhledem k možnostem komunikace takto postižených osob:

1) Lehká mentální retardace, (IQ 50 – 69)

S lidmi s lehkým mentálním postižením se dá docela snadno komunikovat, někteří mají problém s výslovností určitých hlásek, přesto projevují snahu o zlepšení své komunikace. Jejich řeč je docela jednoduchá, nepoužívají složité výrazy a slovní spojení, kterým ani oni sami nerozumí. Velmi časté při komunikaci je opakování výrazů, které slyší neustále okolo sebe, ve své rodině, mezi přáteli. Chápují určité společenské zvyky, takže hravě zvládají pozdravit na ulici, někdy víc hlasitěji, umí pochválit lidi kolem sebe. V psané formě je komunikace také docela jednoduchá, objevují se zde časté gramatické chyby, které si oni sami neuvědomují (Slowík, 2010, s 48).

2) Středně těžká mentální retardace, (IQ 35 – 49)

U jedinců v této kategorii je výrazně opožděn rozvoj chápání a užívání řeči, pokroky ve škole jsou docela obtížné, ovšem při kvalifikovaném pedagogickém vedení se zvládnou naučit číst, psát, někdy i lehce počítat. Jejich slovní zásoba je velice omezená, řeč je často doprovázena vadou výslovnosti, při nesprávném vyjadřování nerozumí sdělením. Vhodné při komunikaci je používat neverbální komunikaci, tedy gesta, použít různé předměty, do popředí zde vystupuje haptika, které ovšem mohou pro ostatní znamenat nepříjemnost, protože je narušena jejich osobní zóna. Přesto je to způsob, jak mentálně postižený člověk dokáže lépe vyjádřit svou potřebu a touhu. (Slowík, 2010, s. 49)

3) Těžká mentální retardace (IQ 20 – 34) Komunikace s takovými lidmi je velice obtížná. Jen ve výjimečných případech dokáže vyjádřit svou potřebu a to pomocí několika málo

slov, které se naučí, v nejčastějších formách se snaží dorozumívát pomocí neartikulujících skřekách či dotyků nebo ukazováním na věci. (Slowík, 2010, s. 50)

4) Hluboká mentální retardace (IQ nižší než 20)

Postižení jedinci jsou značně omezeni ve schopnosti porozumět požadavkům. Jejich chápání je omezeno jen na reakce na zcela jednoduché požadavky, lze tedy dosáhnout těch nejzákladnějších dovedností. (Slowík, 2010, s. 50)

Když hovoříme s člověkem, který má jakýkoliv stupeň mentálního postižení, musíme brát na zřetel to, že musíme respektovat mentální úroveň ale i jejich psychické rozpoložení a fyzický věk. Mnoho lidí má tendenci mluvit s nimi jako s dětmi, a to i přesto že se může jednat o seniora. Přestože mají nižší IQ, měli bychom s nimi mluvit s respektem, důstojností a přistupovat k nim s ohledem na jejich situaci. Je nutné si ovšem stanovit hranice, za kterými si budeme stát a dodržovat je. Tito lidé se často umí projevovat velice spontánně, někdy až přehnaně reagovat. Proto je nutné si umě udržet citový odstup, přesto že jejich záměr o komunikaci je pozitivní (Slowík, 2010, s. 56)

Pokud mluvíme s někým poprvé, je vhodné nechat téma hovoru na něm. Vybrané téma není pro danou osobu cizí, má zájem se o to podělit. Vedle výběru tématu je také důležitá správná volba komunikačních prostředků, tedy hovoříme tu o tom se přizpůsobit na danou jazykovou úroveň, na které se daná osoba pohybuje, používat známé výrazy, ne příliš složité. Mimika, gestikulace a další neverbální složky komunikace by měly být v souladu s obsahem sdělení. Velice podstatné se při takové komunikaci je pozorné naslouchání, protože mají sníženou schopnost komunikace, může to vést až k frustraci z toho, že nemůže vyjádřit, co potřebuje (Slowík, 2010, s. 58 – 59).

3 KYBERŠIKANA

Ve 21. století využívá internet skoro každý, patří to do našeho života, aniž bychom si to uvědomovali. Během dne tráví populace několik hodin na počítači, ve kterém mají přístup na internet a sociální sítě. Využívají internet k své obživě, stalo se to tedy součástí našeho života, aniž bychom si to nějak uvědomovali. V poslední dekádě není už pojem kyberšikana úplně cizí. Přesto není docela jednoduché tento poměrně nový fenomén přesně definovat. Může to být také proto, že je komplikované určit přesné hranice kyberšikany.

Častou zmiňovanou definicí kyberšikany je ta, která tvrdí, že se jedná o formu šikany prostřednictvím elektronických médií, kam můžeme zahrnout mobilní telefony, internet, které slouží k záměrnému ublížení uživatele těchto médií. Jedná se tedy o opakované agresivní chování, které se oběti jeví jako nepříjemné a dokonce i ubližující. (Černá, 2013, s. 20)

Dle Marešové (2010, s. 52) můžeme kyberšikanu označit za jev patřící mezi sociálně patologické jevy, které jsou vcelku nejmladší, přesto patří mezi nejrozšířenějších sociálně patologický jev a to právě díky rychlosti šíření a počtu postižených.

Za zakladatele tohoto pojmu můžeme považovat kanadřana Billa Belsey, který formuloval definici: *„Kyberšikana zahrnuje využití informačních a komunikačních technologií k podpoře záměrného, opakovaného a nepřátelského chování jednotlivce nebo skupiny, jež má v úmyslu způsobit újmu druhým.“* (Belsey, 2012, s. 3)

Kyberšikana poskytuje agresorovi pocit anonymity, okamžitý přístup k oběti, a dokonce i veliké publikum přihlížejících, kteří často nereagují, protože se bojí, že by mohli být další na řadě této šikany. Abychom ale tomuto pojmu lépe rozuměli, je třeba si to slovo vysvětlit. Předpona kyber (angl. Cyber) se vztahuje na počítač či virtuální počítačovou síť, ve které se komunikace odehrává. Online komunikace je taková, která probíhá v momentě, je-li zařízení aktivní. Právě díky tomuto se dá o kyberšikaně říct, že je to online šikana. Nejdůležitější atributy kyberšikany je úmyslné ubližování, opakování a poškození. Je to tedy chování, do něhož můžeme také zahrnout ohrožení, pronásledování, ponižování a jiné formy agresivního chování vůči obětem. Úmyslem takového chování je ublížit oběti, ať už se jedná o zesměšnění či ponížení, a to pomocí rasistických, homofobních, sexistických předpokladů či všeobecných urážek mířící na danou osobu. (Hollá, K., 2013, s. 13 – 14)

3.1 Prostředky kyberšikany

Základní rozdíl mezi šikanou jako takovou a kyberšikanou je ten, že šikana se provádí tzv. *face to face*, zatím co kyberšikana využívá prostředky informačních a komunikačních technologií, to dává šanci agresorovi zaútočit z dálky, např. z domova, z kavárny, z knihoven. Dává tedy pachateli možnost být anonymní, tím mu narůstá pocit sebevědomí a to, co by nikdy neudělal tváří tvář, klidně udělá skryt za anonymní identitu. Technologie poskytují mnoho možností, jak někomu velice znepríjemnit život, protože nemají své limity. Díky tomu může agresor napadat své oběti, aniž by se s nimi předtím fyzicky střetl či znal jejich identitu.

Vašutová (2010, s. 80) tvrdí, že prostředky, které jsou užívány, jsou různé, a to od mobilního telefonu, který již vlastní i dítě v první třídě na základní škole, až po veřejné počítače či síť. Již zmiňovaný mobilní telefon bývá často používán k obtěžování a to např. častému prozvánění, výhružným, nemravným, zastrašujícím telefonátům. Mez nejčastější prostředky se dá zařadit **textová zpráva**. Jak tvrdí Rogers (2011, s. 33) mluvíme tedy o zprávách s výhružným obsahem. Kyberšikana probíhající tímto způsobem bývá často opakovaná, oběti bývají až pohlčeni množstvím zpráv od agresora. Existují SIM karty, které jsou „na jedno dobití“, proto najít agresora bývá kvůli tomu o dost složitější.

Mobilní telefonáty patří mezi základní služby mobilních operátorů. Agresoři své oběti často obtěžují opakovanými telefonáty v noční hodiny, opakovaně je prozvánějí a pokud se oběť rozhodne to zvednout, tak neodpovídají. Dochází také k incidentům, kdy své oběti telefon ukradnou a ten pak používají k obtěžování dalších obětí, což vede k tomu, že je oběť považována za útočníka. (Rogers, 2011, s. 34)

Elektronická pošta, neboli **E-mail** představuje způsob doručení a posílání zpráv prostřednictvím elektronické sítě. R. M. Kowalski et al. (2012, s. 71) popisuje výhody e-mailu. Jedním z výhod je ten, že stačí jedno stlačení klávesnice a může se jedna zpráva poslat stovkám lidí. Pokud hodlá agresor zesměšnit svou oběť, může pomocí e-mailu rozeslat stovkám cizím lidem různé zahanbující fotky či nežádoucí informace o oběti. Dalším z výhod elektronické komunikace je ten, že je těžké dokázat majiteli e-mailu vinu za to, že tu určitou zprávu doopravdy on sám poslal, protože vždy se může vymluvit na, že se mu někdo naboural do e-mailu. Černá (2013, s. 30) se snaží ukázat na fakt, že je těžké odhalit, komu ta e-mailová adresa skutečně patří, protože „*výhodou pro útočníka je také použití anonymity*“.

Chatovací místnosti patří mezi další prostředky, prostřednictvím kterých mohou lidé mezi sebou komunikovat, pouze v tom případě, že nejsou porušena žádná bezpečnostní opatření. V opačném případě se mohou snadno stát prostředkem kyberšikany a to ve formě zastrašování a výhružek. (Rogers, 2011, s. 34.)

Ve své publikaci se Hollá (2013, s. 26) snaží poukázat na to, že členové chatovací místnosti mohou začít pomlouvát konkrétní osobu, ignorovat ji či získané informace použít proti ní. Silnou stránkou takových místností je ta, že je zde naprostá anonymita, která může být zcela odlišná od skutečné reality. Člověk, který je v takové místnosti přihlášen, si může poupravit nebo zcela změnit jakékoliv údaje a nikdo mu na to nemusí přijít.

Sociální sítě můžeme zařadit mezi největší rizikové prostředky. Tyto služby umožňují snadné a velice jednoduché spojení s ostatními, sdílení fotografií, videí atd. Rogers (2011, s. 34) upozorňuje na to, že „pokud se na nich neuplatní bezpečnostní pravidla, mohou být zneužity k rozšiřování pomluv.“ Vzniká veliký tlak okolí a uživatelé se snaží být co nejvíce populární, což často vede k tomu, že přijímáme „žádosti o přátelství“ lidí, které neznáme a nikdy jsme je neviděli. Tím jim ovšem poskytují přístup ke svým osobním informacím, a tím se stávají více zranitelnými. Není těžké si vytvořit falešný účet a kontaktovat své potencionální oběti pod cizí vymyšlenou identitou, která umožňuje agresorům zachovat svou anonymitu a zároveň sledovat svou oběť (Rogers, 2011, s. 34). Platforma **internetových stránek** je zcela jednoduše vytvořená, tudíž daný web může vymyslet kdokoliv. Co se zneužití týká, tak považujeme např. stránky, na kterých agresor zveřejňuje různé detaily o oběti, které oběť nechce zveřejnit (Hollá, 2013, s. 25).

3.2 Formy kyberšikany

Formy kyberšikany mají mnoho podob, mnoho způsobu provedení, záleží to na fantazii agresora, jak promyslný hodlá být. Jediný společný bod, co dané typy mají společné je to, že záměrně a cíleně ubližují dané oběti, snaží se jí co nejvíce poškodit. Můžeme sem zařadit:

Flaming, neboli online útok, je krátkodobá hádka na internetu, za pomoci vulgárních slov v diskusních skupinách. Agresor se tímto chováním snaží provokovat a vtáhnout svou oběť na stejnou komunikační úroveň (Hollá, 2013, s. 17).

Harassment znamená opakované posílání urážlivých, často i útočných zpráv. Jedná se tedy o dlouhodobější aktivitu agresora (Rogers, 2011, s. 35).

Denigration, neboli pomlouvání, je sdělování nepravdivých informací, na základě kterého dochází k poškození nebo až k vyloučení ze společnosti. V digitálním světě se pomluva drží a živí mnohem déle než v realitě (Černá, 2013, s. 27).

Impersonation je forma zneužívání jména, hesla. Tyto údaje agresor často získává agresor za pomoci přátelského chování. Jakmile zjistí vše potřebné, začne se agresor vydávat za oběť a nově nabitá identita dává prostor pro další agresivní, nevhodné chování, jako je například rozesílání výhružných zpráv. Příjemci na základě takové zprávy obviní nesprávnou osobu, o které si myslí, že jsou autorem takového chování (Vašutová, 2010, s. 86).

Outing and trickery znamená odhalení a podvod. Jedná se tedy o zveřejňování osobních, intimních sdělení, které oběť nechtěla nikdy zveřejnit. Nejčastější formou je to, že agresor obdrží intimní fotografii své oběti, kterou nadále přepošle někomu dalšímu, často je to forma pomsty. **Trickery** bývá součástí odhalení, a to tak, že agresor obdrží intimní fotografii za příslibem toho, že to nikde nezveřejní, následně ale dané sdělení záměrně zveřejní. U nás v České republice je takové chování známé pod pojmem sexting (Vašutová, 2010, s. 86).

Za pomoci Hollé (2016, s. 49 - 50) můžeme **sextingu** rozumět jako typ chování, kdy člověk chce zaujmout a rozvíjet své vztahy za pomoci fotografie. Můžeme ho tedy zařadit do dvou kategorií. První je ta, kdy se jedná o tzv. dobrovolný sexting. Jedná se tedy o dobrovolnou formu sexuální aktivity, prostřednictvím které chtějí uspokojit svou sexuální zvědavost. Druhý je tzv. nátlakový sexting. Jedná se tedy o formu sexuálního obtěžování a tím nese vyšší míru rizika zneužití.

Dalším typem je **Exclusion**, neboli vyloučení. Jedná se o nepovolení jednotlivci být součástí skupiny, jde tedy o záměrné vyloučení z online komunikace (Rogers, 2011, s. 35).

Pod pojmem **Cyberstalking** si můžeme představit slídění či pronásledování obětí pomocí ICT prostředků. Zahrnujeme sem opakované zasílání výhružných zpráv a to i vydírání. Stalker se může snažit zničit přátelské vztahy za pomoci pomluvám a zpráv, které mohou být extrémní. Rozdíl mezi Harrasmentem a Cyberstalkingem je ten, kdy oběť již začne pociťovat strach o svou bezpečnost. Nepřímá forma Cyberstalkingu je, když agresor zašle třetí osobě pomluvy na svou oběť či ji vystaví nebezpečné situaci. (Vašutová, 2010, s. 87)

Cyberthreats představuje přímou hrozbu o plánu někomu ublížit či spáchat sebevraždu. Obsahuje tedy informace, co má agresor v plánu, dané informace pověsí na internet a dochází k rozrušení oběti, což může mít za následek ublížení na zdraví (Vašutová, 2010, s. 88). Mezi nejnovější typy můžeme zařadit také **Happy Slapping**. První zaznamenaný

případ happy slapping byl v roce 2004 v Londýně. Je to tedy „*nečekaný útok, během kterého přítel útočnicka natáčí kamerou celý agresivní postup*“ (Hollá, 2013, s. 21)

3.3 Aktéři kyberšikany

Mezi hlavní aktéry můžeme zařadit agresora, oběť ale i přihlížející na danou šikanu.

Agresor kyberšikany

Na první pohled bychom nemuseli agresora úplně poznat. Může se ale také jednat o extroverta, který se snaží za každou cenu pobavit kolektiv, a to často na úkor někoho druhého. Jedná se tedy o silného jedince, kteří jednají přehnaně agresivně, jsou horkokrevní. Podle Vágnerové (2009, s. 89) tvrdí, že za agresora můžeme považovat jedince, jehož chování můžeme považovat za problémové, často související se sociálně patologickými jevy. (Vágnerová, 2009, s. 89). Ve své publikaci Černá (2013, s. 64) zmiňuje, že agresor může mít mnoho přátel a být v kolektivu uznávaným. Mnoho agresorů mají schopnost využít skupinovou dynamiku pro svůj prospěch, což jim umožní ještě efektivnější ukotvení v kolektivu. Pokud se jedná o emociální stránku, agresor ve většině případů nemá rozvinutou empatii, a protože je to virtuální útok, nemají agresori šanci vidět dopad jejich útoku na svou oběť, někteří agresori si tak nemusejí vůbec uvědomit, že by jejich chování mohlo vést k negativnímu dopadu.

Podle Hollé (2013, s. 30) můžeme agresora rozdělit na tři kategorie:

1. Hrubý, impulzivní agresor – Takový agresor je velice hrubý, až násilný, mívá často narušený vztah k autoritě, jeho šikana je velice tvrdá, vyžaduje naprostou poslušnost a pokud se tak nestane, následuje tvrdý trest.

2. Slušný, uzavřený agresor - Tento druh agresora se může podle názvu jevit jako neškodný, ovšem je to agresor, který se projevuje v sexuální oblasti a jeho chování je rafinované.

3. „Srandista“ agresor – Jeho šikana se provádí na základě pobavení sebe i ostatních.

Všechny tyto zmíněné typy agresorů mají společnou věc, a to je snaha mít převahu nad slabším člověkem. Podle Rogerse (2011, s. 32) si agresori myslí, že když jsou v anonymitě, tak se nepřijde na skutečnou jejich identitu a jsou proto chráněni. To jim dovoluje se chovat agresivněji vůči svým obětem, minimalizují pocit viny.

Oběti kyberšikany

V různých odborných knihách můžeme nalézt informace o tom, že obětí se stávají ti, které bychom mohli označit jako „ti dole.“ Tedy člověk, který se těžko začleňuje do kolektivu nebo ho ten kolektiv úplně odmítá, do jisté míry to také může souviset s tím, jaké vlastnosti a jakou povahu jedinec má (Černá, 2013, s. 61). Protože se oběť a agresor se v častých případech znají, může se z agresora z offline světa stát oběť v online světě. Což do značné míry může připomínat hru na kočku a na myš. Obětí se stává také jedinec, který se nějakým způsobem liší od svého okolí a například kvůli tomu se mu hůře začleňuje do společnosti. Může se stát obětí tzv. Cyberstalkingu, kde se vlastně jedná o opakované a velice intenzivní obtěžování a hlavně ponižování, které velice často zahrnuje ponižování (Rogers, 2011, s. 35). Nelze ovšem říci, že pokud se někdo trošku liší od ostatních, že se automaticky stává obětí kyberšikany.

„Kyberšikana je pro kolektiv více „přijatelná“, neboť její skutečné dopady na oběť nejsou tolik vidět a nebývá vnímána stejně závažně jako tradiční šikana“ (Černá, 2013, s. 67). Bohužel je to pravda. Dnešní společnost se snaží prezentovat jako „dokonalá společnost,“ která nemá žádnou vadu, a když se něco děje, tak to do určité míry přehlídí a až přeteče pohár, tak se teprve zvoní na alarm. Což je samozřejmě špatně, protože kdybychom se snažili s tímto bojovat hned na začátku, mohli bychom přece nějak zabránit takové míře úmrtí a zničených životů.

Neveliké procento lidí ví, že existují stránky typu **Safeinternet.cz**, **Bezpečně online**, **Horká linka**, **Linka pomoci**, na které se mohou obrátit a najít zde pomoc. (Rogers, 2011, s. 16-17). Dopady kyberšikany u obětí můžeme podle Černé (2013, s. 86 – 91) rozdělit na aktuální, přetrvávající dopady a chronické dopady. K **akutním dopadům** můžeme zařadit pocity, které se objeví hned po kybernetickém útoku, např. smutek, obava, hněv, sebeobviňování či pláč. **Přetrvávající dopady** jsou tehdy, stupňuje-li se útok a dopad na oběť to má mnohem větší, a to v jak emocionální tak i fyzické, jako je bolest břicha, porucha spánku, nechut' k jídlu, rozvíjející se úzkost, osamělost či deprese. U **déle trvajících dopadů** se vyskytuje snížené sebevědomí, sebehodnocení. Oběť si myslí, že si lepší zacházení nezaslouží a že jí/mu to patří. V nejhorším případě může dojít i k sebevraždě oběti.

Přihlízející kyberšikaně

Charakteristika přihlízejících je dosti zajímavá. Podle Olweuse (1993) můžeme tuto skupinu rozdělit na ty, kteří následují agresora a sami ho aktivně podporují, a ti, kdo agresora otevřeně podporují, ale sami oběti neublíží, ti kdo jsou pasivní a nic nedělají, ti kdo s touto šikanou nesouhlasí, ale oběti nepomůžou a konečně ti, kteří se otevřeně snaží oběti pomoci. (Černá, 201, s. 69 – 70).

Bohužel, je mnohem více těch, kteří jsou na straně agresora. I když se sami kyberšikany neúčastní, ovšem nijak se jí nesnaží zabránit, tak jsou jako by na straně toho agresora. Důvodem je nejspíš to, že se sami bojí o to, aby se nestali obětí, protože v dnešní době se hledí spíše na vlastní pohodlí než na pomoci druhým. Myslíme si, že nejhorší typ přihlízejících je ten, kdo se nezajímá a kvůli jeho vlastní konformitě ve skupině tento problém neřeší. Postavení ve skupině je pro přihlízejícího důležité, protože ten, kdo se postaví na stranu agresora, jakoby se dostane na vyšší příčku společenského žebříku a naopak ten, kdo se snaží pomoci oběti, na tomto žebříku klesne. A spousta adolescentů se snaží být populární a moc jim nezáleží na tom, co oběť cítí, hlavně že oni sami jsou v pohodě a v bezpečí. I v online prostředí může samotná přítomnost nahlízejících stačit k tomu, aby působila podpůrně na pachatele. Například pouhá návštěva určité stránky se započítává do statistiky její návštěvnosti a může pro agresora znamenat zvyšování popularity toho, co na ní vystavil. Přihlízející si tak ani nemusí být vědomi toho, že se svým jednáním v podstatě podílejí na šíření nebo určitém schvalování kyberšikany (Hollá, 2013, s. 39 - 40).

3.4 Prevence kyberšikany

Jestliže se staneme součástí virtuální šikany, měli bychom s tím něco dělat. Pokud se člověk bojí nebo stydí to říct nahlas někomu známému, může zajít na PČR, která danou situaci prošetří. Existují ovšem i další možné řešení. A to jsou různé webové stránky, které ať už oběť nebo přihlízející kyberšikaně mohou navštívit a poradit se přímo tam na dalším postupu.

Národní centrum bezpečnějšího internetu je nezisková nevládní sdružení, věnující se zvyšování obecného povědomí o možném nebezpečí v online komunikaci. (Rogers, 2011, s. 16).

- **Bezpečně – online.cz** – Projekt, který se zaměřuje na podporu bezpečného a sebejistého používání internetu a nových komunikačních technologií. Hlavní je především bezpečné používání finančních online služeb, aktivní ochrana soukromých informací před zneužitím a efektivní užití informačních technologií a internetu. Více na www.bezpecne-online.cz. (Národní centrum bezpečnějšího internetu. 2019)
- **Policie.cz**– Také policie ČR se zabývá otázkou kyberšikany. Pokud se setkáme s jednou z forem kyberšikany, je zde možnost to nahlásit na Policii České republiky, která se tím bude nadále zabývat. (Bocán, 2020)
- **Linka bezpečí** – Linka bezpečí poskytuje bezplatné poradenství dětem i mladým lidem v obtížných životních situacích, kam můžeme zahrnout také kyberšikanu. Existuje několik možností jak Linku bezpečí kontaktovat, buď zavolat na tel. číslo 116111, nebo napsat na chat Linky bezpečí, či napsat email. (Linka bezpečí, z. s., 2007)
- **E-bezpečí** – Jedná se o celorepublikový projekt, který je realizovaný Centrem prevence rizikové virtuální komunikace Pedagogické fakulty Univerzity Palackého ve spolupráci s dalšími organizacemi. Hlavním cílem je prevence a vzdělávání, intervence a osvěta spojená s rizikovým chováním na internetu.(Pedagogická fakulta Univerzita Palackého v Olomouci, 2008)

Policie shrnuje prevenci před kyberšikanou do následujících čtyř bodů:

1. Nebuďte přehnaně důvěřiví, nikdy nevíte, kdo je na druhé straně
2. Nesdělujte citlivé informace (jako osobní údaje, osobní fotografie, hesla k účtům)
3. Respektujte ostatní uživatele
4. Seznamte se s pravidly služeb internetu (Policie ČR, 2020)

4 LEGISLATIVA

Úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod (Evropská úmluva o lidských právech). Jedná se o nejdůležitější právní úmluvu. Dle článku 8 má každý „*právo na respektování svého soukromého a rodinného života, obydlí a korespondence*“

4.1 Legislativa kyberšikany

Zákony:

Zákon 40/2009 Sb., Trestní zákoník – Upravuje trestné činy, kterých se agresor kyberšikany může dopustit, jmenovitě se jedná o:

Trestné činy proti svobodě - § 175 Vydírání, § 176 Omezování svobody vyznání

Trestné činy proti právům na ochranu osobnosti, soukromí a listovního tajemství – 183 Porušení tajemství listin a jiných dokumentů uchovávaných v soukromí, § 184 Pomluva

Trestné činy proti lidské důstojnosti v sexuální oblasti - § 191 Šíření pornografie, § 192 Výroba a jiné nakládání s dětskou pornografií, § 193 Zneužití dítěte k výrobě pornografie

Trestné činy proti rodině a dětem - § 202 Svádění k pohlavnímu styku

Trestné činy proti majetku - § 230 Neoprávněný přístup k počítačovému systému a nosiči informací, § 231 Opatření a přechovávání přístupového zařízení a hesla k počítačovému systému a jiných takových dat, § 232 Poškození záznamu v počítačovém systému a na nosiči informací a zásah do vybavení počítače z nedbalosti

Trestné činy narušující soužití lidí § 353 Nebezpečné vyhrožování, § 354 Nebezpečné pronásledování, § 356 Podněcování k nenávisti vůči skupině osob nebo k omezení jejich práv a svobod

Zákon 89/2012 Sb., Občanský zákoník – vymezuje práva jedince na ochranu jeho života, zdraví, cti, důstojnosti a soukromí. § 3 (1) Soukromé právo chrání důstojnost a svobodu člověka i jeho přirozené právo brát se o vlastní štěstí a štěstí jeho rodiny nebo lidí jemu blízkých takovým způsobem, jenž nepůsobí bezdůvodně újmu druhým. (2) Soukromé právo spočívá zejména na zásadách, že *a)* každý má právo na ochranu svého života, zdraví, jakož svobody, cti, důstojnosti a soukromí, *c)* nikdo nesmí pro nedostatek věku, rozumu nebo pro závislost svého postavení utrpět nedůvodnou újmu; nikdo však také nesmí bezdůvodně těžit z vlastní neschopnosti k újmě druhým; *f)* nikomu nelze odeprít, co mu po právu náleží.

Osobnost člověka - § 81 (1) Chráněna je osobnost člověka včetně všech jeho přirozených práv. Každý je povinen ctít svobodné rozhodnutí člověka žít podle svého. § 82 (1) Člověk, jehož osobnost byla dotčena, má právo domáhat se toho, aby bylo od neoprávněného zásahu upuštěno nebo aby byl odstraněn jeho následek.

Podoba a soukromí - § 84 Zachytit jakýmkoliv způsobem podobu člověka ta, aby podle zobrazení bylo možné určit jeho totožnost, je možné jen s jeho svolením, § 85 (1) Rozšiřovat podobu člověka je možné jen s jeho svolením, § 86 Nikdo nesmí zasáhnout do soukromí jiného, nemá-li k tomu zákonný důvod. Zejména nelze bez svolení člověka narušit jeho soukromé prostory, sledovat jeho soukromý život nebo pořizovat o tom zvukový nebo obrazový záznam, využívat takové či jiné záznamy pořízené o soukromém životě člověka třetí osobou, nebo takové záznamy o jeho soukromém životě šířit. Ve stejném rozsahu jsou chráněny i soukromé písemnosti osobní povahy.

4.2 Lidská práva pro mentálně postižené

Práva osob s mentálním postižením se v průběhu desetiletí postupně vyvíjela. Při rozvoji státu se začalo více brát na zřetel o handicapované osoby a jejich práva. Ve světovém měřítku se o práva mentálně handicapovaných zajímala Organizace spojených národů (OSN), jejichž zásady jsou založeny na respektování lidských práv, základních svobod a rovnosti všech lidí. v průběhu let lidstvo pochopilo, že je důležité brát ohled i na handicapované osoby, a proto došlo k přijetí speciální úmluvy o právech osob se zdravotním postižením, a to včetně mentálním postižením (Michalík, 2018, s. 74-75).

Existuje několik obecně závazných dokumentů:

- **Úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod**
- **Evropská úmluva o lidských právech a biomedicině** (1999, pro ČR vstoupila v platnost 1. 10. 2001)
- **Evropská sociální charta, Rada Evropy 1961**
- **Evropský zákoník sociálního zabezpečení**
- **Evropská úmluva o zabránění mučení a nelidského či ponižujícího zacházení,** 1987 (Michalík, 2018, s. 77)

Z norem a platných či vyhlášených proklamací, které byly vyhlášeny v Evropské unii je vhodné zmínit:

- Směrnice Rady 2000/78/EC, pro rovné zacházení v povolání a zaměstnání.
- Návrh Evropské směrnice rovného zacházení při lidi se zdravotním postižením.
- Prohlášení Evropského parlamentu ohledně diskriminace a insitucionalizace dětí se zdravotním postižením v Evropské unii (Michalík, 2018, s. 77)

Konkrétní zákony upravující práva mentálně postižených zní:

Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů,

V Občanském zákoníku můžeme nalézt informace o svéprávnosti jedince. V § 46 nalezneme informace o nápomoci při rozhodování, i když osoba nemusí být zbavena svéprávnosti, může uzavřít smlouvu o nápomoci. § 55 vypovídá o omezení svéprávnosti. Otázky týkající se opatrovnictví jsou upraveny v novém občanském zákoníku na dvou místech Obecné části, a to v Hlavě II. (§ 61-65) a v Hlavě III. (457-485). Při rozhodování o jmenování opatrovníka musí soud si poslechnout názor budoucího opatrovance.

Dalším důležitým zákonem je zákon, který se zabývá trestně právní úpravou. Jedná se tedy o zákon v 40/2009 SB., trestní zákoník. Tento zákon bere v úvahu mentální retardaci ve dvou hlavních bodech.

- Osoba s mentální retardací vystupuje jako osoba potenciálně se dopouštějící protiprávního jednání proti zájmu zákona. Tohle hledisko je zohledněno v obecných částech trestního zákona.
- Osoba s mentální retardací je obětí trestního činu jiné osoby. (Michalík, 2018, s. 75)

Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, týkající se osob s mentálním handicapem, hovoří v § 26 o tzv. nepřičetnosti, v § 186 o sexuálním nátlaku, v §198 o týrání svěřené osoby důležitou součástí je také §218, který se zabývá lichvou. V posledních letech se setkáváme s informacemi, kdy se tito lidé stávají „obětí“ komplikovaných majetkových operacím.

Co se týká poskytování zdravotní péče, jsou i zde občané s mentální retardací bráni jako každý jiný občan. Nově od roku 2012 se touto péčí zabývá zákon **č. 372/2011 Sb., o zdravotních službách a podmínkách jejich poskytování**. Jeden z nejdůležitějších bodů je souhlas pacienta, který musí být svobodný a informovaný. Zákon nadále stanoví také i situace, kdy může dojít k hospitalizaci pacienta a poskytování zdravotních služeb bez souhlasu pacienta, to lze najít v § 38.

II. PRAKTICKÁ ČÁST

5 METODOLOGIE VÝZKUMU

V teoretické části jsme si ukotvily základní pojmy, které se pojí s novým fenoménem kyberšikana, jaké jsou její podoby, formy, prostředky či aktéři. Snažíme se poukázat na složitost, ale i důležitost tohoto fenoménu, který ovlivňuje nás všechny, a ani lidé s mentálním postižením se nemusejí tomuto vyhnout. Nadále byla zmíněna legislativa, která se pojí jak ke kyberšikaně, také i k mentálně postižením. Náš výzkum je tedy kvalitativní, snažíme se porozumět zkušenostem s kyberšikanou, její formy a možné prostředky, kterým k tomu napomáhá. V dnešní době se na internetu objevují také lidé s mentálním postižením, kteří se tomuto novému fenoménu nemusejí vyhnout. Lidé s mentálním postižením si neumějí uvědomit, že jejich chování je už za hranicemi společenských norem, proto považujeme náš výzkum za podstatný, snažíme se tedy poukázat na možnou propojenost s možností dalšího výzkumu.

5.1 Výzkumný problém a výzkumné otázky

Výzkumným problémem je fenomén kyberšikany u mentálně postižených jedinců. Ve výzkumné části se budeme do hloubky zabývat zkušeností s kyberšikanou. V naší práci se budeme snažit o hlubší vhled do problematiky, její formy a rozdělení. Nadále bychom rádi upozornili na možné důsledky kyberšikany. Proto jsme pro efektivnější práci zvolili kvalitativní výzkum, který nám dovoluje jít více do hloubky daného tématu. Součástí naší práce je také zjistit, zdali daní respondenti mají přehled o daném problému, který se čím dál víc stává větším rizikem na internetu pro nás všechny.

Jak jsme již nastínili, výzkumný problém není úplně do hloubky probádaný, protože se jedná o poměrně nový jev v naší společnosti. Kyberšikana je poměrně novým a závažným problémem, který se neustále vyvíjí a který můžeme zahlédnout na sociálních sítích, i když si myslíme, že se nejedná o moc závažnou situaci. Mentálně postižení občané se na internetových prohlížečích mohou také seznamovat, psát si a stát se tak obětí tohoto nového fenoménu.

Hlavní ústřední výzkumná otázka

- **Jaká je zkušenost s kyberšikanou u mentálně postižených lidí?**

5.2 Výzkumný cíl

Hlavním výzkumným cílem je zjistit zkušenost s kyberšikanou u mentálně postižených jedinců.

5.3 Pojetí výzkumu

Budeme-li brát na zřetel náš výzkumný cíl, pro který je vhodnější hloubkové probádání, jsme zvolili kvalitativní přístup. Hendl (2005, s. 50) uvádí, že *„kvalitativní výzkum je proces hledání porozumění založený na různých metodologických tradicích, zkoumání daného sociálního nebo lidského problému. Výzkumník vytváří komplexní, holistický obraz, analyzuje různé typy textů, informuje o názorech účastníků výzkumu a provádí zkoumání v přirozených podmínkách.“* Jde tedy o snahu jít do hloubky zkoumaného jevu a odhalit co největší množství informací. Dle Strausse a Corbinové (1999, s. 11) je vhodné využít metody kvalitativního přístupu tehdy, při snaze porozumět podstatě jevu, o kterém se toho docela neví. Švaříček a Šeďová (2007, s. 31 - 43) nás informují o tom, že získané informace nelze zobecnit. Jsou tedy platné pouze pro daný vzorek, na kterém jsme data získali. Mezi kritéria pro kvalitativní přístup zařazují pravdivost a platnost, důvěryhodnost, autentičnost, přenositelnost (odpovídá tomu, do jaké míry můžeme výsledky zobecnit), spolehlivost.

5.4 Výzkumný soubor

Při volbě kvalitativního výzkumu musíme dbát na to, abychom zvolili správnou taktiku při zpracování dat. Proto jsme tedy zvolili záměrnou volbu. Švaříček, Šeďová (2007, s. 72 - 73) jsou toho názoru, že cílem kvalitativního výzkumu není reprezentovat určitou populaci, jak je tomu u kvantitativního výzkumu, ale daný problém, na který poukazujeme pomocí výzkumného problému.

Dle Miovského (2006, s. 135) si výzkumný soubor vyhledáváme respondenty na základě určitého vlastnosti č určitého stavu. Vybraný soubor nadále souhlasí se zapojením do výzkumu.

Pro naši práci jsme zvolili toto kritérium:

- Osoba s lehkým mentálním postižením.
- Starší 18 let.

- Jedinec umí používat technologie jako je počítač či telefonní mobil, na kterém má přístup k internetu.

Výzkumný soubor jsme se rozhodli vybrat na základě získaného kontaktu v organizace Naděje o. s., která nabízí sociálně terapeutické dílky pro osoby s lehkým až středně těžkým mentálním postižením. Přes internet jsme se domluvili na určitý čas, kdy proběhl rozhovor. Na začátku rozhovoru jsme každému respondentovi sdělili, že se jedná o zcela anonymní práci, tudíž nikdo nezjistí jejich pravou identitu. Nadále jsme sdělili problematiku práce a cíl výzkumu. Na základě těchto získaných informací se respondenti sami rozhodli být součástí našeho výzkumu. Na konci rozhovoru jsme jim poděkovali za jejich ochotu a společně strávený čas nad rozhovorem, znovu jsme je ujistili, že se nikde neobjeví jejich jména.

Respondent (R1): Respondentka je mladá žena, které je 32 let. Žena je přátelská, nejeví sebemenší problém o rozhovor do našeho výzkumu. Žije ve Zlínském kraji přímo v hlavním městě Zlín. Její rodina bydlí nedaleko Zlína, je s rodinou v častém kontaktu. Má jednoho sourozence, staršího bratra, který pracuje ve zdravotnictví. Mezi koníčky můžeme zařadit hraní stolního tenisu, ve kterém se respondentka považuje za dobrou hráčku. Také ráda zahradničí, práce na zahradě ji uklidňuje, také se jí líbí pobyt na čerstvém vzduchu. Mezi její každodenní aktivity bychom neměli zapomenout zařadit procházky, které naše respondentka nevynechá ani za špatného počasí. Když nepracuje na zahrádce v jejím rodném městě, tak také tráví čas na internetu, a to buď na počítači či na tabletu. Když používá telefonní mobil, tak pouze pro hovory či posílání SMS zpráv. Respondentka má lehké mentální postižení.

Respondent (R2): Jedná se o muže v produktivním věku, tedy ve věku 35 let. Respondent bydlí ve zlínském kraji, se svou rodinou. Je to velice milý, usměvavý muž, který si rád povídá. Stále žije u svých rodičů. Má dvě sestry, které jsou už vdané a jednoho bratra, který se nedávno oženil. Nejraději tráví čas se svou rodinou, která ho naplňuje. Mezi jeho koníčky patří hudba, kterou si nejčastěji pouští buď na YouTube, nebo na kazetách, které sbírá. Mezi jeho další koníčky můžeme zařadit sběr elektroniky a kazetových CD. Ve svém volném čase se také věnuje jízdě na elektrickém kole či tanci. Mezi jeho každodenní aktivity můžeme zařadit čas strávený na počítači či telefonu, na kterém je v kontaktu

s okolním světem. Respondent trpí lehkou mentální retardací, o které si je sám vědom, ovšem nepovažuje to za velikou překážku, co se seznamování s lidmi týče.

Respondent (R3): Respondentem je mladý muž ve věku 35 let. Na první pohled se jedná o velice přátelského muže, který se projevuje za pomoci haptiky. Také se kýve dopředu a dozadu, ale v ničem ho to neomezuje. Tyto projevy mu pouze dělají dobře. Tento muž bydlí ve Zlínském kraji, u svých rodičů. Nemá žádného sourozence, je tudíž jedináčkem v rodině. Mezi jeho koníčky můžeme zařadit čas strávený u technologie, ve které se vyzná trochu hlouběji. Neustále komunikuje se svými přáteli přes telefonní mobil. Doma spíše používá počítač, přes který volává se svou přítelkyní či s přáteli. Respondent trpí lehkým mentálním postižením.

Respondent (R4): Jedná se o muže ve věku 45 let. Žije ve Zlínském kraji, resp. Ve Zlíně. Jedná se o muže, který se jeví přátelský a velice příjemný. Neměl sebemenší problém s naším výzkumem, byl rád, že se může stát součástí. Tento muž vyrůstal jako jedináček v rodině. Mezi jeho koníčky můžeme zařadit hraní divadla, kterému se věnuje již několikátým rokem. V divadle si také našel jeho přítelkyni, se kterou má vztah na dálku již přes 20 let a komunikují spolu nejčastěji pomocí internetu. Také rád hraje stolní tenis a plave. Každý den chodí na sociální síť Facebook, kde si právě píše s ostatními lidmi. Má lehké mentální postižení.

Respondent (R5): Tento mladý muž má 28 let. Momentálně žije ve Zlínském kraji, ale nenarodil se v něm. S rodinou se přistěhovali, když byl ještě dítě. Má jednoho staršího sourozence, sestru, která je již vdaná. Mezi jeho oblíbené činnosti můžeme zařadit hraní počítačových her, a sledování filmů. Také si rád píše s kamarády na internetu. Velice rád poslouchá hudbu na počítači, při které tančí. Také tráví hodně času na Facebooku. I tento respondent trpí lehkou formou mentálního postižení.

5.5 Metoda sběru dat

Hendl (2012, s. 161) uvádí tuto fázi výzkumu jako „způsob shromažďování kvalitativních dat“. Mezi nejčastější metody pro kvalitativní přístup patří pozorování, text, rozhovor, videozáznamy. Pro výzkum jsme tedy zvolili metodu rozhovoru. Chráška (2007, s. 182) považuje rozhovor za bezprostřední verbální komunikaci. Ovšem podle autorů (Švaříček a Šedřová 2007, s. 160), kteří rozdělují hloubkový rozhovor na dva typy, a to polostrukturovaný rozhovor a nestrukturovaný rozhovor, který se skládá pouze z jedné předem připravené otázky a tazatel se nadále doptává na základě získaných informací.

Pro naši práci jsme zvolili **polostrukurovaný rozhovor**, který je charakteristický tím, že jsou připraveny otázky, ovšem není pevně určeno jejich pořadí. U tohoto typu rozhovoru je typické, že se otázky dají přizpůsobovat tempu rozhovoru. Touto metodou dáváme našemu výzkumu určitý směr a hranice, kterých se budeme držet a kterým budeme náš výzkum směřovat. Výhoda tohoto rozhovoru spočívá v tom, že necháváme určitý prostor pro vyjasnění pojmů či výrazů, kterým naši respondenti nemusejí rozumět, či se mohou položit doplňující otázky. Dle Smitha (2003, s. 15) představuje polostrukurovaný rozhovor možnost pro výzkumníka sledovat, co se v rozhovoru vynořuje, co je významné pro respondenta.

Otázky, které jsme pokládaly našim respondentům, uvedeny v příloze I.

5.6 Metoda analýzy dat

Pro kvalitativní analýzu, která se soustřeďuje na výzkumné části, u kterých se předpokládá práce, která detailně prozkoumává, popisuje, analyzuje a interpretuje prožitou zkušenost, se používá interpretativní fenomenologická analýza (dále jen IPA). (Smith, 2003, s. 51)

IPA se zabývá detailním prozkoumáním zkušenosti lidí s danou problematikou, snaží se, aby daná zkušenost byla popsána vlastními výrazy než podle předem daných systémů kategorií (Smith, Flowers a Larkin, 2009, s. 11 – 31). Dle Smitha (2004, s. 10) souvisí s hledáním individuů se zkušenostmi člověka jako žité zkušenosti, a s psychologíí, především prozkoumáním toho, jakým způsobem se na svět dívají konkrétní lidé, v konkrétním čase a kontextu. Žitá zkušenost je tedy klíčovým termínem v IPA.

Jako metodu analýzy dat jsme zvolili interpretativní fenomenologickou analýzu, která se snaží o porozumění lidské zkušenosti. Jeví se jako nositel zkušenost, které chceme interpretovat. IPA vychází ze tří oblastí filozofie poznání – fenomenologie, hermeneutiky a idiografického přístupu. V souvislosti s **fenomenologií** můžeme hovořit o tzv. hledání individuů, u kterých se snažíme hledat jedinečnost v jejich zkušenostech. Součástí je také hermeneutický kruh a tzv. **dvojitá hermeneutika**, kdy se respondent snaží sám porozumět jeho vlastní zkušeností a současně se výzkumník snaží porozumět, jak k tomuto respondent dospívá. I přesto, že v průběhu analýzy se výzkumník vzdaluje od respondenta a do analýzy dává více ze sebe, tak to co pochází z něj je ve spojitosti s žitou zkušeností a tím pádem výsledek pochází ze společného úsilí. Poslední součástí je idiografický přístup, který se zaměřuje na určité jedince, kteří zažívají specifickou situaci. Díky tomu IPA začíná detailně prozkoumávat do té doby, dokud nedosáhne určitého stupně porozumění a

pouze potom přechází k analýze dalšího případu. (Řiháček, Čermák a Hytych, 2013, s. 9-12)

Proces analýzy se provádí u každého případu samostatně a vždy od začátku rozhovoru.

Jako nulovou fází můžeme vnímat reflexi výzkumníkovy zkušenosti s výzkumným problémem, během které si uvědomí vlastní motivaci.

1. opakované čtení – představuje první krok v analýze. Cílem této části je, aby se respondent stál hlavním objektem pozornosti výzkumníka. Snažíme se rozvíjet tzv. vnitřní perspektivu, pomocí které chceme vědět, jaké to je být na místě respondenta a dívat se na celou situaci jeho pohledem. (Řiháček, Čermák a Hytych, 2013, s. 17)

2. Dalším krokem je dle Řiháček, Čermák a Hytych, (2013, s. 17-18) snaha o **vytvoření počátečních poznámek a komentářů**, kdy se jedná o nejdetailnější zpracovávání analýzy rozhovorů, protože se soustředíme na sebemenší detail. V této části se doporučuje držet pravidla analýzy opakovaného čtení, během kterého můžeme zachytit vše podstatné pro náš výzkum. Tyto pasáže si podtrhneme a zvýrazníme.

3. Během třetího kroku, kdy dochází k **rozvíjení vznikajících témat**, více pracujeme s našimi vlastními poznámkami než se samotným přepisem rozhovoru. Dle (Řiháček, Čermák a Hytych, 2013, s. 19) dochází k formování tzv. **rodících témat** prostřednictvím redukce objemu našich poznámek. Cílem této fáze je vytvoření tzv. výstižných témat, které budou představovat určitou část respondentovy zkušenosti. (Řiháček, Čermák a Hytych, 2013, s. 19)

4. V tomto kroku popisuje Řiháček, Čermák a Hytych, (2013, s. 19-20) **hledání souvislostí napříč tématy**. Když jsou témata vytvořena, tak se pustíme do mapování jejich společného propojení, tedy společného významu. Tématům, která spadají do jedné určující oblasti, dáváme nadřazené jméno. Výsledkem tohoto kroku je tedy snaha o vytvoření seznamu nadřazených témat. Stejným způsobem proběhla analýza dalších případů, kdy každá analýza proběhla samostatně a zachovali jsme tam idiografický přístup k jednotlivým případům.

5. Krokem a tedy posledním, je **hledáním vzorců napříč případy**, kdy se snažíme o propojení analýz a vytvoření společných nadřazených témat. V rámci tohoto kroku si klademe otázku: Jaká je mezi zkušenostmi našich respondentů souvislosti? Výsledkem může být tabulkové či grafické či tabulkové znázornění vztahů mezi tématy. (Řiháček, Čermák a Hytych, 2013, s. 21)

6 INTERPRETACE A PREZENTACE VÝSLEDKŮ

Interpretace je úzce zakotvena v textu a sděluje nám, že je to právě výzkumník se svým kontextem, kdo je autorem. Každá interpretace je určitým způsobem schovaná v předchozí zkušenosti. Není tedy možné předvídat, co bude pro danou situaci podstatné. Řiháček, Čermák a Hytych, (2013, s. 22). Autoři nadále uvádějí, že je možné čerpat i z teoretické pozice, tedy interpretace by potom měla být spekulativnější a mělo by být na první pohled zřetelné, že existuje určitá vzdálenost mezi textem a touto interpretací založenou na teorii.

Prezentace výsledků může být zprostředkovaná ve dvou variantách, tedy z perspektivy témat a z perspektivy jednotlivých respondentů. Nejlepší rozhodnutí je kombinovat tyto dvě perspektivy, pomocí čehož zachováme celistvost zkoumaného fenoménu. Prezentované výsledky převádíme do narativní podoby. Tedy témata, která jsme identifikovala, doplníme našimi komentáři či přímými citacemi respondentů. Podstatu nám tvoří fakt, že rozlišujeme co je naše interpretace a co řekl respondent. Hierarchii nám vytváří nadřazená témata, je na místě je popisovat jednotlivě a blíže představit význam nadřazeného tématu. (Řiháček, Čermák a Hytych, 2013, s. 23).

Nyní přejdeme k jednotlivým prezentacím výsledků.

6.1 Rozhovor č. 1 – Respondent I.

Respondenta č. I. navštěvuje organizaci Naděje o.s., přes kterou jsem získala kontakt na ní. Tahle žena momentálně žije ve zlínském kraji, resp. přímo ve Zlíně. Je jí 32 let, a jedná se o velice příjemnou respondentku, která ochotně a upřímně odpovídala na otázky. Její rodina bydlí nedaleko Zlínského kraje, a je s nimi v neustálém kontaktu. Na začátku našeho rozhovoru jsem vysvětlila respondentce, jak bude náš rozhovor probíhat. Také jsem se snažila ji objasnit, čeho se bude výzkum týkat, tedy jaký je jeho výzkumný problém. Osobnost první respondentky je velice příjemná, je to komunikativní osoba, které nedělá problém se svěřit. Respondentka se svěřila, že zažila opakované urážení a vyhrožování fyzickým útokem od svého bývalého přítele a to i na internetu.

6.1.1 Kyberprostor

1. Vše má svůj začátek

Kvalita volného času naší respondentky je docela pestrá, protože vnitřní uspokojení nachází i v smutných chvílích při procházkách, kdy si vyvětrává hlavu a třídí myšlenky pro vlastní klid. Mezi její denní aktivity ráda zahrnuje také hraní stolního tenisu a ...*občas na internetu...* když tedy si na něj udělá čas, protože jak sama říká ... *pracuju na zahrádce...* Když je doma u svých rodičů, tak jim pomáhá v domácnosti, zatímco když je ve Zlíně, kde bydlí, tak svůj volný čas tráví komunikací na sociálních sítích. V rámci časové přímky v poslední době tráví více času mimo virtuální svět ... *už ne, jen občas...* ve Zlíně sem na počítači... Tam komunikuje se svými přáteli o různých tématech, které má potřebu prodebatovat. Často také je v kontaktu s lidmi, kteří jsou kvůli vzniklé celosvětové epidemii doma, stejně jako ona. ... *jen s kamarádem, s Modročkem, ten je doma jako já...* jedná se o blízkého známého, se kterým je často v kontaktu... respondentka chatuje už pouze s přáteli, kvůli předešlé negativní zkušenosti se cítí jistější, když je v kontaktu pouze s těmi, které osobně zná a kteří jí mají rádi. ... *Jen s kamarády píšu už*

2. Příjemné prostředí

Kvůli zkušenosti z minulosti respondentka má potřebu se bavit pouze s lidmi, kteří jsou na ní hodní a ničím ji neublížují či neomezují. Takovou negativní zkušenost již jednou zažila a kvůli tomu se obaluje do bezpečné bubliny, do které pouští pouze vybrané osoby. Jak sama uvádí, jedná se tedy o lidi, kteří sou ... *Jsou hodní, nezlobí...* taky *Kristýna, David a Adam...* tvoří seznam jejich nejbližších přátel, na které cítí, že se může spolehnout. Mezi její největší oporu, kterou pocítuje, že ve svém okolí má, je její přítel David, který také bydlí ve Zlíně. Jak sama uvádí... *Mojému je smutno, těší se. Mně je smutno za Davidem...* co se týká její nejoblíbenějších témat hovoru, tak respondentka projevuje zájem o život druhé osoby ... *Jak se má, co tvoří doma, co pejsci...*

6.1.2 Možná nebezpečí

1. Virtuální smršť

Ve své minulosti naše respondentka zažila pro ni velice nepříjemný čas, kdy měla přítele, který se ze začátku jevil jako ideální partner, ale později se jí snažil manipulovat a to jak ve skutečném světě, tak i v tom virtuálním. ... *Bývalý byl hnusný na mě ...* Stále se snažil

respondentku ovládat. Začalo se to projevovat nejdříve na jeho slovním chování, kdy se snažil nařizovat, kam může či nesmí chodit, jaké organizace může navštěvovat či nikoli. ... *Můj bývalý byl namyšlený ...* je charakteristika dle respondentky na jejího bývalého přítele. ... *s nikým nesmíš bavit, do Naděje nesmíš chodit, říkal...* Tímto způsobem se snažil ovlivnit volný čas respondentky. Nadále se nám respondentka svěřila, že ji její bývalý partner začal psávat i zprávy, ve kterých ji vyhrožuje násilím. ... *Dám po hubě, když mě naštvěš...* Takové zprávy často slýchávala, a proto se rozhodla, že vztah ukončí. Jenže to nebylo tak lehké, jak si respondentka myslela, bývalý partner ji pořád virtuálně kontaktoval a stále obtěžoval. Proto se rozhodla pro založení dalších účtů na sociálních sítích, hlavně tedy na Facebooku, kde momentálně má pět účtů. ... *Mám hodně účtů kvůli bývalému kamarádovi, chtěl mě, on mě chtěl taky dát po hubě...* Přesto všechno ho ignoruje ... *mně nikdo nenadává už...* Tím se respondentka snaží chránit před takovým člověkem jako je její bývalý přítel. Přesto ten muž ji nadále kontaktuje, snaží se o druhou šanci, kterou ale naše respondentka odmítá dát. ... *chce se vrátit ke mně zpátky a omluvit, dacan...*

2. Klid po bouři

Po zkušenostech se svým bývalým partnerem, se respondentka rozhodla pro blokování všech negativních zpráv od něj ... *Když bývalý kamarád napsal něco škaredého, tak jsem to smazala, všechny zprávy ...* Pro takové řešení se rozhodla proto, aby se v jejím životě nevyskytovaly nadále takové negace. Když se jí dostane nové zprávy od takového člověka, nadále už o tom nepřemýšlí a automaticky ignoruje danou věc. Její odpovědí na její reakci pro negativní zprávy je ... *já nevím, nečtu to...* respondentka se tedy chrání před zprávami, které by mohly negativně ovlivnit její vnitřní klid. ... *Já smazala a pak byla v klidu ...* je součástí její odpovědi. Přesto se stále cítí ne tolik pozitivně vůči dané osobě, nemá mu úplně za dobře jeho chování, neustálé obtěžování za pomoci online zpráv. ... *byla jsem předtím naštvaná na něj...* Proto i nadále respondentka blokuje zprávy, které považuje za nevhodné, o které nejví zájem ... *Nezajímá mě, nečtu jejich zprávy ...* Co ji ale zajímá, jsou novinky ohledně organizace, kterou denně navštěvuje a ve které si našla přítele, a její nejbližší přátelé, u kterých cítí, že ji nehodlají ublížit a nikdo z nich se jí nesnaží zmanipulovat ... *čtu je, kdy bude otevřená Naděje... já se zajímám jen o Naději...*

6.1.3 Hledání pomoci

1. První krůček

Naše respondentka nemá pocit, že by jí hrozilo nějaké nebezpečí ve virtuálním světě. Přesto, že ví a uvědomuje si, že existují lidé, kteří se snaží ovládat ostatní lidi kolem sebe, protože to sama zažila, tak i přesto se neobává, že by se mohla stát obětí kyberšikany. Co se týká jejího bezpečí na internetu, si respondentka do této chvíle nebyla vědoma, že pomoc může najít u admina webových stránek, kam může nahlásit případné podezření o kyberútoku. ... *Neznám, neumím najít...* Jak tedy sama uvádí ... *nepotřebuju...* nemá potřebu si zjistit, kam by mohla na internetu žádat o pomoc. Přesto všechno ale naše respondentka ví, že existují lidi, na které by se mohla obrátit a kteří by ji mohli v případě, že by se stala nějaké situace, kterou by sama nezvládla či které by nerozuměla. Co se týká veřejných složek, respondentka je vědoma toho, že Policie ČR je tady i pro případy virtuálního útoku. ... *tomu, policajtovi, na policajta...* by se obrátila. Současně také uvádí, že v jejím blízkém okolí jsou lidi, respektive muži, u kterých by hledala pomoc. Jedná se tedy o jejího přítele, Davida a kamaráda Adama či Michala. ... *Ale David mě chrání, zuby nehty. Aj Adamovi bych řekla. Rovnou.* ...

2. Rodinná pohoda

Vzhledem k její bezpečné bublině, ve které se respondentka cítí bezpečně, tak nemá problém trávit svůj volný čas mimo jiné také ve virtualitě. Kromě jejího bývalého přítele se respondentka nesetkala s vyhrožováním na internetu. ... *Ne, nejsou taková...* dává nám respondentka najevo, že si je vědoma slušného chování, které se jí rodiče snažili vštípit a ví, že není správné vyhrožovat cizím osobám ... *Nikoho neznám, tak nenadávám...* Respondentka na své sociální účty také zveřejňuje různé fotografie, přesto nikdy nezveřejnila fotku, která by mohla přilákat predátory. Důvodem, proč se takto nikdy nezachovala na internetu, je jednoduchý. ... *Ne, naši by mi dali, dali přes hubu* ... udává jako hlavní příčinu toho, že sdílí pouze nevinné fotografie. I když se svou rodinou tráví respondentka čas a ráda s nimi komunikuje a je v kontaktu, tak se nám svěřila, že v případě kyberútoku by pomoc v rodině nehledala, zejména ne u její matky ... *Mamce ne, má jiné starosti* ... i když ví, že jí má její rodina ráda, tak by je nechtěla obtěžovat a zatěžovat jejími starostmi. ... *už nemůžou...* Respondentka ví, že její rodiče se o ní bojí, protože si je vědoma, že nebezpečí číhá také na internetu. ... *mají o mě strach, že by mi někdo ublížil...*

Tabulka 1. Seznam vzniklých témat na základě rozhovoru s respondent. č. I.

Nadřazená témata	Podtémata
Kyberprostor	Vše má svůj začátek
	Příjemné prostředí
Možná nebezpečí	Virtuální smršť
	Klid po bouři
Hledání pomoci	První krůček
	Rodinná pohoda

6.2 Rozhovor č. 2 – Respondent II.

Respondent č. II. navštěvuje organizaci Naděje o.s., přes kterou jsem také získala kontakt na tohoto respondenta. Jedná se o mladého muže ve věku 35 let, který souhlasil s naším rozhovorem. Bydlí ve Zlínském kraji u svých rodičů. Hned na začátku našeho rozhovoru se cítil náš respondent komfortně, a nedělalo mu problém se blíže svěřit se svou zkušeností. Na začátku rozhovoru jsme se snažili blíže nastínit náš výzkum a důvod proč jsme se rozhodli to zrealizovat. Na otázky respondent odpovídat upřímně a neměl sebemenší problém se přiznat, jakou zkušenost zažil. V průběhu rozhovoru se respondent ještě více uvolnil.

6.2.1 Kyberprostor

1. Časová volba

Svůj volný čas respondent tráví ve velké míře mimo kybernetický svět. Je to proto, že jeho velikým koníčkem je sbírání elektroniky, CD disket a malých rádiových kazet. ... *Jezdím na kole, hraju si s pejskem, píšu si s kamošema a s kamoškama...* Je také velice přátelský, což potvrzuje jeho neustátá snaha o konverzaci s lidmi, rád také svůj čas investuje do hovoru s přáteli ... *chodím na kafičko si posedět...* Také samozřejmě jako každý člověk

tráví čas i na počítači, kde se snaží být také komunikativní a seznamovat se s okolním světem. Přesto netráví celé dny u počítače. Svůj denní program si respondent dokáže naplánovat tak, že prostor na virtuální aktivity nachází až v odpoledních hodinách.

... od 5 večer a potom někdy do té půlnoci, když vydržím jako... Důvody, proč zůstává na počítači do tak pozdní hodiny, vysvětluje zcela jednoduše a to tak, že ... jako když je škaredě nebo když mám náladu sem na internetu. ... respondent nedokáže strávit celý den na internetu ... Celý den na internetu mě nebaví. ...

2. Možnost volby

Mezi své internetové volby, kde nejvíce tráví čas, jsou webové stránky Facebooku. Na základě jeho snahy o seznámení se s co nejvíce lidmi, je také uživatel na stránkách Lidé.cz. *... Na Facebook, Messenger, Lidé.cz a email. ... To jsou jeho nejnavštěvovanější stránky, na kterých je v kontaktu s ostatními. Má spoustu přátel, dopisuje si na webu s ... s kamarády, kamarádkami, občas s neznámými lidma... tudíž mu nedělá problém zahájit konverzaci s cizím člověkem, kterého ještě nikdy v životě neviděl. ... Občas aj s těma, se kterými jsem se neviděl ještě... Na základě konverzace, a chování druhé strany, náš respondent rozděluje cizí osoby na tzv. nesprávné osoby. Tyto osoby pro něj představují určité virtuální riziko, které si uvědomuje, že by mu mohlo jakkoliv uškodit. ... Když si nejsou jistý o tom člověku, když chce peníze nebo něco jiného... Jednoduchým řešením, jak tyto osoby eliminovat v jeho životě, je čistý virtuální blok. ... říkám hned zablokuj a hned mám klid ...*

6.2.2 Možná nebezpečí

1. Světlý okamžik

Když se náš respondent rozhodne, že se jedná o správnou osobu, u které nepojal podezření virtuálního nebezpečí, stává se z něj přítel. S takovou osobou se rád seznámí, a to i přesto, že osobu nezná ve svém osobním životě. Téma jejich konverzace na internetu není nikterak zavádějící, jedná se spíše méně osobní témata. Nejčastěji se svými přáteli mluví o tom jak se celkově má, rád si povídá o automobilech, ve kterém má velikou zálibu. *... celkově, o autech, pejskách... Nesnaží se komunikovat o osobních věcech, které by jeho okolí, kdyby k tomu mělo příležitost, jakkoli zneužít. ... Žádné soukromé věci neříkám, jen všeobecně, aby se neřeklo ...* Respondentovi na internetu jde více o množství přátel, než o to aby vzniklá přátelství prohluboval. I přesto se našemu respondentovi v životě stává, že se

střetává s hrozbou, která by mu mohla uškodit či ublížit. ... *několikrát, hlavně holky...* stojí za kyber zprávami, které negativně ovlivňují. ... *Ony by chtěly finančně pomáhat a to já nemůžu* ... Mezi časté zprávy, které respondent dostává od cizích osob, jsou obtěžující zprávy týkající se polonahých fotek. ... *vím, to mi taky stalo, že některé holky jako normálně chtěly peníze a poslaly fotky, všechno možné, mankote...* Respondent si uvědomuje, že takové chování není běžné... *já se vždy vymluvit, že nemám* ... Bývá častou odpovědí na finanční vymáhání od cizích osob. Respondent ví, že takové chování je nebezpečné, protože vzniklé fotky by se daly zneužít... On sám by takové fotografie nikdy nenafotil. ... *To ne, to bych nikdy neudělal... Protože tomu druhému člověku nevěřím...*

2. Citová angažovanost

Jak již bylo zmíněno, respondent si je vědom, že nemůže všemu na internetu věřit. ... *protože tomu druhému člověku nevěřím* ... I na úkor jeho snaze si přátelé vybírat, tak se několikrát podařilo, že obdržel zprávy v chatu, ve kterých uráželi jeho vzhled. ... *Holky psaly, že su škaredý* ... Respondent je více citlivý, svědčí o tom i jeho výpověď... *já jsem takový lítostivý, no* ... některé zprávy, které respondent obdržel, byly tak moc vulgární, že ho to nenechalo chladným. ... *Byl jsem moc smutný, plakat sem chtěl* ... Slova, která obdržel od slečen, byla tak moc urážlivá, že i při vzpomínce na ně během rozhovoru se respondent více uzavřel, protože se styděl přede mnou o takových věcech nadále hovořit. Přestože ví, že by si neměl dělat hlavu z takových zpráv, které dostává i teď, tak ví, že takové chování je nepřijatelné ... *to je špatný posílat takové věci, no...* ... *nesmí lidi dávat údaje, já vím, to ne já bych nedovolil nic takového* ...

6.2.3 Hledání pomoci

1. Ochrana

Svou pomoc by respondent věděl kde hledat ve svém osobním a skutečném světě. Je si vědom, že existují osoby, které se kyberšikanou zabývají a kterým není jedno, když se taková věc děje. ...*musí se to říct.* ... a nenechat si daný problém pro sebe, protože tím pouze posílí agresorovu sílu a svou vlastní jenom podkope. ... *na policii, 158* ... Tam by náš respondent neváhal a šel hledat pomoc. V rodině není jedináčkem, ba naopak. Pochází z početné rodiny. Vyrůstal s bratrem a dvěma sestrami, takže pomoc by hledal také v rodině, ve které udržují všichni členové úzké vztahy ... *rodičům doma a rodině...* Je jeho nejbližším útočištěm, kde hledat pomoc. Bohužel, co se týká jeho virtuální pomoci, tam

respondent tápe. V případě hlubšího kybernetického útoku, by náš respondent nevěděl, že jeho problém může nahlásit a svěřit se na vybrané webové stránky, které jsou určeny právě pro pomoc v takové situaci. ... *No ne, to neznám ...* Sdílí dojem, že navštěvuje stránky, na kterých by k takovému hlubšímu útoku nemuselo dojít ... *na žádné stránky nechodím, jenom na seznam a na Facebook. Jinak nikam nikde. Jinak tak pouštím si YouTube na internetu písničky...*

2. Příčina separace

Nejbezpečnější řešení, ke kterému náš respondent přišel, je odstranit nesprávné osoby z jeho života. ... *Oni se sami jako ukazují i pře sociální síť, mánkote...* některé lidi by takové chování druhých mohlo pobízet k tomu, že se jedná o zcela normální věc, ale respondent si je jistý, že takové chování by se dělat nemělo. ... *nechtěl jsem jim odepisovat a víckrát se s nima bavit...* To byla jeho největší pohnutka k tomu, aby udělal konečné razantní rozhodnutí ... *No tož já u jen ty osoby bloknul, abych s nima neměl nic společného...* I když tím nikterak neovlivní další možné nebezpečí, má pocit že aspoň nějaké negace se zbavil. Vyhrožování ublížením se doposud ještě nesetkal ve virtuálním světě. V dětství ale takové štěstí neměl, tehdy se s šikanou setkal. ... *ale na internetu zatím ne*

Tabulka 2. Seznam vzniklých témat na základě rozhovoru s respondent. č. II.

Nadřazená témata	Podtémata
Kyberprostor	Časová volba
	Možnost volby
Možná nebezpečí	Světlý okamžik
	Citová angažovanost
Hledání pomoci	Ochrana
	Příčina separace

6.3 Rozhovor č. 3 – Respondent III.

Kontakt na respondenta č. III. jsme také získali v organizaci Naděje o.s. Jedná se o mladého muže ve věku 35 let, který stále žije u svých rodičů a je jedináčkem. Hned na začátku rozhovoru jsme mu přiblížili, proč byl osloven a vybrán do našeho výzkumu. Zezačátku se jevil jako plachý, ale milý mladý muž, který potřebuje trochu více času, aby vstřebal tyto informace. Poté mu nedělalo problém nám odpovědět. Přesto respondent odpovídal v kratších větách, někdy měl potřebu odpovědět pouze jedním slovem.

6.3.1 Kyberprostor

1. Spolehlivé aplikace

Respondentův denní plán je docela jednoduchý. Nemá moc aktivit, které by ho stály čas, proto tráví určité množství času na internetu. Ve svém volném čase respondent pomáhá rodině na jejich zahradě. ... *Pomáhám na zahrádce mamce, na záhonkách.* ... Co se týká jeho stráveného času na internetu, na kterém je denně, tak se nejčastěji jedná o sociální sítě, které umožňují konverzaci s lidmi, kteří se mohou vyskytovat klidně na druhé straně Země. ... *Na YouTube jsem, na Facebook s kamarádkami z tábora.* ... Náš respondent se nespokojí pouze s počítačem, na kterém by mohl navštěvovat jeho oblíbené sociální sítě. Velice často používá telefon, který taktéž má, stejně jako jeho počítač, připojení k internetu. ... *Na mobilu jsem taky, tam si píšu se svou přítelkyní* ... Hodně času náš respondent tráví na sociální síti zvané Facebook. ... *jenom tady na Facebooku...* Respondent se také zajímá o to, co se děje kolem něj. Informuje se na webových stránkách, které aktualizují informace o jeho kraji. ... *Dívám se co je nového ve světě, Na Zlínském deníku* ... Současně má také otevřený prohlížeč, na kterém má rozjetý Facebook ... *Taky jsem na Facebooku* ... Ke komunikaci s přáteli, využívá aplikace zvanou Messenger. ... *Jo, tam si píšu s kamarádama aj s kamarádkama....* Jedna aplikace ke konverzaci našemu respondentovi nestačí, současně také používá aplikaci Whatsapp, která taktéž slouží ke komunikaci s okolím. ... *Na tomto si píšu se svou přítelkyní* ...

2. Jistý svět

Ve svém virtuálním světě si náš respondent hlídá své okolí. ... *Na whatsapp si píšu se svou přítelkyní* ... Ale jeho přítelkyně není jediná osoba, se kterou si náš respondent dopisuje. ... *Ale jinak si píšu s kamarádkami.* ... Respondent se jeví jako příjemný muž, který ke své komunikaci rád připojí haptiku. Každý rok jezdí na tábor, na kterém má

spoustu přátel. ... *s mojou vedoucí z tábora* Si také náš respondent často dopisuje. Téma jeho konverzaci se nejčastěji točí okolo již zmiňovaného tábora. ... *Kdy se pojedete na tábor* ... Respondent udržuje vztah se slečnou, se kterou se seznámil na táboře, je denně v kontaktu. ... *A s mojí přítelkyní si píšeme, jak se milujeme* ... Jeho přátelé v chatu by náš respondent označil jak vhodné osoby k přátelství. ... *Jsou hodní, neříkají škaredé věci* ... Přesto takové idylce vždy nebylo.

6.3.2 Možná nebezpečí

1. Virtuální agrese

Respondent se setkal ve svém životě i s negací ne virtuálním světě. ... *Jenom někdy sem dostal zprávu, v tý mě uráželi* ... Vulgární agrese se na internetu stává čím dál normálnější součástí. I když momentálně náš respondent nedostal takovou zprávu, na ty předešlé nezapomněl ... *Ted' už ne* ... Lidé se snaží na internetu z cizích lidí dostat peníze, ovšem nemusí se vždy jednat pouze o neznámé osoby. Také přátelé umí zneužít lidské dobroty. Navzdory této skutečnosti náš respondent se nikdy doposud neseťkal s takovou situací, ve které by musel čelit finančnímu nátlaku ... *Nikdy, nevěděl bych jak se to dělá* ... Skutečnost, že respondent neví jak finance posílat, ho chrání před možným zneužitím jeho lidské dobroty. Náš respondent si je vědom, že na internet je možné sdílet a publikovat úplně cokoli. To znamená, že i fotografie, které pořídíme, se dají sdílet na sociálních sítích, které tak často navštěvuje. Náš respondent jednou ve svém životě dobrovolně sdílel fotografii, která by mohla přilákat možného predátora. ... *Jednou. Ale smazal jsem to....* Náš respondent si ovšem neuvědomuje, že neohrozil sebe ale také druhou osobu, která se vyskytovala na zmíněné fotografii, protože se jednalo o polonahou fotografii. ... *Ale dostal sem vynadané* ... Na základě toho se náš respondent rozhodl danou fotografii ihned smazat a podobné věci už nikdy nezveřejňovat. On sám ovšem nezná jinou osobu, která by takové podobné fotografie zveřejňovala.

2. Po bitvě generálem

Po zprávách, které náš respondent obdržel, se rozhodl pro jednoduché řešení. ... *Přestal sem si psát...* Na první pohled se respondent zdál přešlý, když o takových zprávách hovořil. Po citové stránce se ty zprávy našeho respondenta dotkly. ... Nechtěl sem se pak bavit s ostatníma ... na nějaký čas se uzavřel do sebe a vstřebával svoje vnitřní pocity. Náš respondent se cítil pesimisticky. ... *Smutný sem byl. Moc smutný* ... Respondent nechápe,

proč si na něm někdo cizí vyléval svou zahořklost, že musel obdržet urážející zprávy. Náš respondent sice obdržel zprávy, v kterých se objevovaly nadávky, naštěstí se doposud nesetkal s vyhrožováním přes internet. ... *Ne. Zatím nikdo ...*

6.3.3 Hledání pomoci

1. Volba pomoci

I navzdory tomu, že se náš respondent doposud nesetkal s těžší formou kyberšikany než vulgárních a urážejících zpráv, tak respondent ví, u koho by mohl jít hledat pomoc. Pomoc by mohl najít u Policie ČR, která je zde od toho, aby chránila. ... *Na policii ...* Nejdříve by náš respondent ovšem své rodině sdělil, že se dostal do obtížné situace na internetu a neví jak z ní ven. Ve své rodině má náš respondent blízké vztahy, jedná se o jedináčka, který bydlí se svými rodiči. Na základě úzkého vztahu, a to zejména s jeho matkou, by náš respondent hledal pomoc i u ní. ... *Doma bych to řekl, mamce ...*

2. Klid duši

Naneštěstí se náš respondent nikdy nesetkal s predátorem, který by kyberšikanu zahnal až do takové míry, jako je vyhrožování na internetu. ... *Ne. Zatím nikdo ...* I přesto, že náš respondent ví, za kým by mohl jít v realitě a u koho by mohl hledat pomoc, co se týká jeho informovanosti ohledně pomoci na internetu, tak náš respondent zcela tápe. ... *ještě ne ...* Ještě tedy nezná webové stránky, které se soustřeďují na pomoc obětem kyberšikany.

Tabulka 3. Seznam vzniklých témat na základě rozhovoru s respondent. č. III.

Nadřazená témata	Podtémata
Kyberprostor	Spolehlivé aplikace
	Jistý svět
Možná nebezpečí	Virtuální agrese
	Po bitvě generálem
Hledání pomoci	Volba pomoci
	Klid na duši

6.4 Rozhovor č. 4 – Respondent IV.

Kontakt na respondenta č. IV jsme také sehnali v organizace Naděje o.s. Jedná se o muže ve věku 45 let, který svůj čas rád tráví v divadle, ve kterém již několik let hraje. Respondent bydlí ve Zlínském kraji. Na začátku rozhovoru jsme se snažili nastínit význam našeho výzkumu. Ihned od začátku se respondent jevil jako přátelský muž, který rád komunikuje. Také v průběhu našeho rozhovoru neměl problém odpovídat na jakoukoliv otázku, kterou jsme položili. Několikrát jsme zdůraznili, že vše bude probíhat anonymně, tudíž se nemusí bát, že by někdo zjistil, o koho se jedná.

6.4.1 Kyberprostor

1. Online

Respondentův program přes den je znatelně vytížený. Mezi jeho nejčastější aktivity patří hraní divadla, kterému se věnuje již několik let a baví ho to. Aby se udržel v kondici, tak také doma posiluje, je tedy na něm poznat že se udržuje v kondici. Do svého programu také zahrnuje technologie, a to zejména počítač. Na počítači samozřejmě má náš respondent připojení k internetu, takže může pohybovat na různých stránkách. Nejčastěji si

tam píše ses svými přáteli ... *Tož jasně že jo, jasně. Si tam píšu s kaamoškama, viš. ...* Respondent má ovšem také rád přehled o situaci kolem něj, převážně co se týká jeho kraje. ... *taky se divám co je novýho u nás ...* Informace hledá nečastěji daném portálu. ... *Taky čtu Novinky.cz ...* Svůj zájem na internetu respondent nejvíce orientuje na stránky, které mu umožňují komunikovat s druhými lidmi. ... *nejčastěji chodím na Facebook....* Součástí Facebooku je Messenger, který umožňuje komunikovat s lidmi, kteří nejsou v jeho blízkosti.

2. I ty jsi kamarád

V Aplikaci Messenger je možné si psát s kýmkoliv, kdo má založený účet na Facebooku, jak tomu má náš respondent. ... *No jasně, však tam si píšu s ostatníma. Aj s mojí si tam píšu...* Téma hovoru je vždy různé, záleží na tom, s kým si respondent v danou chvíli dopisuje. ... *Tak různě si píšeme... ... Píšu si s kamarádama, taky si píšu s ostatní z divadla, když se domlouváme a taky s mojí přítelkyní...* Někdy si respondent také dopisuje s cizími lidmi, které nikdy ve svém životě nepotkal., ovšem nedělá to moc často. Mezi oblíbené téma k hovoru náš respondent zařazuje stolní tenis, který ho baví. ... *Třeba kdy bude pinec. Taky se s tebou bavím o tancování, však viš ne. ...*

6.4.2 Možná nebezpečí

1. Peníze nebo život

Náš respondent se setkal s lidmi, kteří se nezachovali zrovna dvakrát správně. I když se momentálně neobklopuje takovými lidmi, zkušenost má. ... *já nemám kolem sebe už hmusné lidi...* Svědčí o tom, že v jeho životě se tací lidé již vyskytovali. ... *Byli na mě hnusní, tací až sprostí, viš ...* Takové zprávy si náš respondent vybavuje i teď. Uvědomuje si, že takové zprávy by neměl nikdo nikomu psát. Jednou náš respondent dostal zprávu, ve které ho cizí člověk žádá o peníze. ... *Jednou mi došla jakási zpráva. Ale já neposlal nic. ...* Nejlepší rozhodnutí, pro které se také náš respondent rozhodl, bylo neposílat cizím lidem finance. ... *Já to neumím, viš? A ani nechcu umět. To bych nikdy neudělal. ...* Respondent je toho názoru, že když nebude vědět jak posílat peníze přes internet druhým lidem, tak je v bezpečí. Současně se domnívá, že i kdyby to uměl, neudělal by to, protože by to nebylo v jeho očích správné. V případě, že náš respondent obdržel znepokojivé zprávy, rozhodl se náš respondent pro definitivní rozhodnutí. ... *Přestal sem se s nima bavit ...* Pokud takové rozhodnutí nepostačilo a lidi nadále se snažili respondenta

kontaktovat za účelem dalšího útoku, respondent je odstranil ze svého virtuálního prostředí. ... *Prostě sem je odstranil a pak sem měl klid ...*

2. Citová újma

Když člověk dostává zprávy, ve kterých nalezne vulgární nadávky, vždy se to člověka nějak dotkne. Každý člověk má takovou míru sám na sebe udělanou. Náš respondent je citlivý člověk, který si bere k srdci negaci. ... *Tak jak říkám, byl sem smutný ...* Někdy se stane, že takové zprávy nás zasáhnou ještě víc ... *Jedna holka mi napsala takovou hnusnou zprávu, že sem skoro nespál ...* Náš respondent si všímá různých příspěvků na internetu, které lidi sdílejí na sociálních sítích. Je si tedy vědom, že se objevují také polonahé fotografie na internetu. Přesto, že respondent ví o této možnosti jak zaujmout své virtuální okolí, on sám by se k takovému kroku neodhodlal. ... *Né to bych neudělal, neblazni. To se nedělá takové fotky, si normální? To né toto...* Stojí si tedy za tím názorem, že se jedná o volbu, která by člověka mohla v budoucnu, ať už blízké či vzdálené, velice poškodit. On sám tedy žádnou takovou polonahou fotografií nezveřejnil a ani neposlal. ... *Ježíší, tohle je hnus, to bych nikdy, nikdy neudělal. ...* Dá se říci, že k takovým fotkám ocituje skoro až odpor.

6.4.3 Hledání pomoci

1. Ještě že tě mám

V současné době pomocí internetu a virtuální anonymity, mají predátoři lepší možnost si vybrat své oběti k útoku. Náš respondent se naštěstí nikdy nesetkal se situací, ve které by mu někdo vyhrožoval násilím. ... *To zatím ne, to si nepamatuju ...* I když se může na první pohled zdát, že to není moc pozitivní, náš respondent se jeví zcela v klidu, jako by jemu nikdy žádné nebezpečí nemělo hrozit. Kdyby náhodou k takovému kyberúoku přece jenom došlo, je si vědom, že existují lidé, kteří by mu mohli pomoci. ... *Na policajty, víš. Těm bych to zašel říct...* Náš respondent tedy ví, že existují lidé, kteří by se takovým útokem zabývali.

2. Kdo pomůže

Ve světě, ve kterém reálně náš respondent se pohybuje, tedy není to ten virtuální svět, ve kterém je možné úplně vše, tak si je respondent jistý, že v případě nouze existují lidé, kteří by mu pomohli. Bohužel, ve virtuálním světě respondent nemá nejmenší ponětí, kde hledat

pomoct. ... *To, to neznám. Já bych šel na policajty ...* Je správné, že by hledal pomoc u policie ČR, přesto si náš respondent neuvědomuje, že existuje např. Linka důvěry či projekt E- Bezpečí, kteří se snaží omezit kyberútokům a šíření kyberšikany. Pozitivum, které respondent pokládá za důležité, že také to, že má široké okolí, kterému by se svými problémy mohl svěřit a kteří by se mu také snažili pomoci. ... *asi doma bych to řekl, A taky kamarádům ...* Což svědčí o pevném rodinném zázemí, ve kterém se náš respondent cítí pozitivně a v bezpečí.

Tabulka 4. Seznam vzniklých témat na základě rozhovoru s respondent. č. IV.

Nadřazená témata	Podtémata
Kyberprostor	Online
	I ty jsi kamarád
Možná nebezpečí	Peníze nebo život
	Citová újma
Hledání pomoci	Ještě že tě mám
	Kdo pomůže

6.5 Rozhovor č. 5 – Respondent V.

Na posledního respondenta jsme také získali kontakt v organizace Naděje o.s., kterou navštěvuje. Jedná se o mladého muže ve věku 28 let, který žije ve Zlínském kraji. Hned na začátku jsme informovali o anonymitě tohoto rozhovoru, a proč jsme si vybrali právě tento výzkum. Na začátku se jevil respondent trochu nervózní, ale během pár minut z něj tréma opadla a pak se cítil komfortně. Na otázky nám odpovídal upřímně a neměl sebemenší problém s námi komunikovat, tedy nesnažil se žádné otázky vyhnout.

6.5.1 Kyberprostor

1. Hezké chvíle

Hezké volné chvíle, které náš respondent tráví v realitě, představují omezenější škálu, protože více méně se soustřeďuje na čas na internetu. ... *Chodím na procházky. A taky su na počítači... ... A taky rád tancuju...* Svůj čas na internetu přiznává, má rád virtuální svět. Mezi jeho nejnavštěvovanější webové stránky patří ty, které se pojí s hudbou. Hudba pro něj představuje jeden z jeho hlavních cílů, kvůli kterým chodí nejčastěji na internet. ... *Na YouTube chodím, tam se pouští písničky ...* V dalším záložce má spuštění Facebook. ... *A taky na Facebooku...* Součástí Facebooku je také Messenger, což představuje aplikaci, která umožňuje chatování si s přáteli na internetu. ... *Píšu si tam s kamarádkami, viš. Taky s tebou. A někdy aj se sestrou...* Mezi své virtuální přátele je možné zahrnout úplně všechny lidi, kteří mají připojení na internet, tito lidé se lehce stávají virtuálními přáteli.

2. Na první pohled

Na internetových stránkách se nevykytují pouze osoby, které ve skutečnosti jakkoliv známe. Ale pomocí anonymity a přezdívek si na internetu můžeme založit jakoukoliv virtuální podobu osoby. V tom tkví nebezpečí, které se na internetu skrývá. Náš respondent tyto neznámé osoby označil jako cizince. V kontaktu s cizinci je respondent také. ... *Hm, někdy jo, moc ne.* I když se respondent sám považuje za příjemného člověka, který by nikomu neublížil, tak se i jemu někdy stane, že narazí na někoho, kdo nemá takovou povahu jako on. ... *lidi sú na mě škaredí. ...* I přesto, že se respondent setkává s lidmi, kteří ho slovně urážejí a napadají, tak to s lidmi nepřestává zkoušet a opakovaně kontaktuje další osoby. ... *Já se rád seznamuju, sem hodný. Ale lidi sú na mě škaredí... ... Já su hodný, viš, kamarádky sem ...* Svědčí o tom, že náš respondent vnitřně touží o poznání lidí, kteří by byli na něj hodní, stejně jako on se snaží být na ně. I když si je toho náš respondent vědom, že na světě nejsou pouze hodní lidé, tak to nevzdává a nadále se snaží o seznámení.

6.5.2 Možná nebezpečí

1. NE znamená NE

Vztahy v rodině často ovlivňují to, jak se chováme na internetu. Současně také nás ovlivňuje výchova. Snaha lidí dostat z ostatních finanční částky, se na internetu stává

velice často. Náš respondent si je vědom, že by taková situace mohla zastihnout i jeho. *...je to špatně ...* I když se doposud nestalo, že by se po něm někdo žádal finanční pomoc, náš respondent ví, že by se to mohlo stát. Ale jako pojistku proti tomu, aby ho někdo mohl přes internet finančně vydírat, se chrání nevědomostí. *... Já to neumím* Je respondentovo vysvětlení. Nevědomost toho, jak někomu posílat přes internet peníze v sobě skrývá jakési bezpečí. Náš respondent má dobré vztahy v rodině, proto i doposud dává na to, co jeho matka řekne. *... Je to špatně, mamka to říkala, víš...* Respondent si všimá aktivity druhých lidí na internetu. Je obeznámen, že lidé dávají na sociální sítě různé fotografie, a někteří dokonce i obnažující fotografie. I když tedy ví, že je možnost takových fotografií na internetu sdílet, něco takového by on sám neudělal. *... Vím no. To né. Jedna mané. To bych nikdy neudělal, je to špatně. Moc špatně. ...* Ve svém životě má respondent spoustu přátel, se kterými si vykládá o různých věcech a je také s nimi v kontaktu i ve virtualitě. Ale i přesto si není vědom, že by někdo z jeho přátel takové fotografie sdílel na internetu. *... Nikoho neznám*

2. Negativní vzpomínky

Když respondent vzpomínal na to, zdali se mu někdy stalo, že by obdržel nějaké znepokojující zprávy, chvíli mlčel. Poté se svěřil s tím, že i jemu se stalo, že obdržel zprávy, které ho nenechaly chladným. *... Někdy říkají že su škaredý a přitom nejsu* Je nejčastějším obsahem negativních zpráv. Časté nadávky na vzhled patří mezi nejtýpickejší urážky na internetu. *... hnusně mi říkali, víš...* Náš respondent je citlivý člověk, takové zprávy ho nenechají chladným a takové zprávy měly dopad i na jeho citovou stránku. *... Smutný sem byl, víš...* Respondent se snaží působit jako přátelský člověk, který touží pouze o nevinné konverzaci. *... Chtěl si já popovídat jenom ...* Následným krokem, který respondent provedl, aby se dál vyvaroval podobným zprávám od těch lidí, bylo, že přestal komunikovat s těmi, kteří mu nadávali. *... přestal sem psát, víš ...* Takové rozhodnutí patří mezi to nejčastější, které se dá udělat. *... přestal sem se bavit ...* Takové chování našemu respondentovi ublížilo, necítil se po takových zprávách šťastný, nechápal moc proč lidi takové zprávy posílají. *... Ublížilo mi toTakové věci sú škaredé ...*

6.5.3 Hledání pomoci

1. Ještě jsi tu ty

Ve svém životě se respondent setkal se spoustou vulgarit, které mu značně uškodili. Naštěstí pro něj, co se týká vyhrožování na internetu, tedy vyhrožování násilím, smrtí a dalšími takovými věcmi, se respondent nikdy neseťkal. ... *Ne, to ještě ne* ... Hledání pomoci pro našeho respondenta představují státní složky, tedy Policie ČR, která chrání i před kyberšikanou. ... *Na policajty* ... Na základě pozitivního vztahu s jeho rodinou si je respondent vědom, že je zde také jeho rodina, která by mu mohla pomoci při dalších krocích, kdyby se sám stal obětí kyber vyhrožování. ... *Jo svěřil, doma bych to řek....* Se svou sestrou má velmi blízký vztah, myslí si, že jeho sestra by se mu snažila jakkoliv pomoci.

2. Kde začít

Respondent si uvědomuje, že existují osoby, za kterými by mohl zajít a kde by mohl nalézt pomoci. Šel by na policii ČR či by to oznámil doma a ta by mu pak nadále řekla či pomohla v dalších krocích. Bohužel, co se týká jeho vědomostí toho, kde hledat virtuální pomoci, tak náš respondent zcela tápe. ... *Neznám* Nezná tedy webové stránky, kde by mohl nahlásit a svěřit se, že je obětí kyberútoku a že si nadále neví rady. Respondent má dojem, že je v dostatečném bezpečí a tudíž nemá potřebu se zajímat o bezpečnostní stránky, které se právě kyberšikanou zabývají. ... *Nepotřebuju* ...

Tabulka 5. Seznam vzniklých témat na základě rozhovoru s respondent. č. V.

Nadřazená témata	Podtémata
Kyberprostor	Hezké chvíle
	Na první pohled
Možná nebezpečí	NE znamená NE
	Negativní vzpomínky
Hledání pomoci	Ještě jsi tu ty
	Kde začít

6.6 Společná témata

Po jednotlivé analýze všech rozhovorů s respondenty přichází další krok. Jedná se o vyhledávání společných témat, které spojují výpovědi našich respondentů. Cílem této fáze je vyhledat společné rysy, které jsou pro náš výzkum nejtypičtější.

Zkušenost s kyberšikanou mají i osoby s mentálním postižením. Každá zkušenost je jedinečná a každý ji zažil do jisté míry. Společným prvkem je čas strávený na internetu, kdy mají možnost komunikovat s okolním světem a tedy existující virtuální hrozba, kterou si naši respondenti nijak neuvědomují.

Nyní se blíže podíváme na společná témata, která se vyskytla našem šetření a za pomoci kterých se zaměříme na naši otázku: **Jaká je zkušenost s kyberšikanou u mentálně postižených lidí?**

1. Kyberprostor

Čas strávený mimo virtuální svět je stejně důležitý jako čas strávený ve virtuálním světě pro naše respondenty. Všichni respondenti vypověděli, že rádi tráví čas mimo virtuální realitu, kdy mají možnost udržovat rodinné vztahy a pomáhat v domácnosti. Na denním pořádku pro naše respondenty je také ovšem prostor, který tráví ve virtualitě. Ve virtuálním světě naši respondenti používají nejvíce aplikaci Facebook a Messenger, což je součástí Facebooku umožňuje chatování mezi lidmi. R1 vypověděla, že moc času již netráví na internetu, protože se momentálně soustřeďuje na výpomoc v domácnosti. Přesto si najde čas, kdy dojde na internet a komunikuje přes něj s lidmi. Téma konverzace udržuje na jednoduché a kamarádské úrovni. R2 tráví hodně času mimo virtuální svět. Mezi jeho nejoblíbenější aktivity je posezení s přáteli u občerstvení, kdy může komunikovat a přitom se dívat do očí či poslouchat muziku. Může se jevit, že R2 tráví všechnen čas mimo ten virtuální, tak je tomu opak. I on používá internet ke komunikaci s ostatními, kteří se zrovna nenachází v jeho blízkosti. Nejčastěji se na internetu ukazuje až navečer a k večerním hodinám, někdy až do půlnoci. R2 tvrdí, že celý den na internetu by ho nebavil, vidí v tom promarněný celý den. I R2 rád komunikuje s lidmi, a to také s cizími lidmi, se kterými se doposud neseťkal. Téma konverzace se snaží udržet na kamarádské úrovni, moc se nesvěřuje se svým soukromím, komunikuje o všeobecných věcech, protože mu přijde

nevhodné se svěřovat cizí osobě. R3 také rád vypomáhá v domácnosti. Také on se pohybuje ve virtualitě. Nejčastěji chodí na stránky Facebooku, které mu umožňují komunikovat s lidmi, které nemůže teď osobně vidět. R3 používá k virtuální komunikaci také mobilní telefon, na kterém komunikuje pomocí aplikace WhatsApp se svou přítelkyní. R3 si drží okruh přátel, s kterými komunikuje na internetu, a to z toho důvodu, že se nechce svěřovat cizím lidem, když to nemá zapotřebí. Nejvíce komunikuje o táboře, na kterém se také seznámil se svou přítelkyní. Okruh jeho přátel představují spíše kamarádky, které osobně zná. R4 rád tráví čas tím, že nacvičuje divadlo, kterému se věnuje již několik let, rád také pracuje na své kondičce. Svůj volný čas také věnuje do virtuality,

2. Možná nebezpečí

Možná nebezpečí, která číhají na internetu na každého jedince, je situace, se kterou se setkal již každý z našich respondentů a to v různých podobách. Nejčastější formou se střetli s krátkodobou formou kyberšikany, kdy je druhá strana vulgárně urážela. R2 až R5 se nikdy nesečkali s virtuálním vyhrožováním fyzického útoku. R1 se nejvíce střetla s vulgaritou na internetu a to od svého bývalého přítele, který se jí snažil kontrolovat a ovládat a to i mimo internet. R1 se střetla s výhrůzkou fyzického útoku. Na otázku, jak reagovala, když takové zprávy dostávala, bylo, že s daným člověkem přestala komunikovat a to i v jejím životě. Na internetu danou osobu si dala do blokace, tudíž ji nemohl nadále kontaktovat. Co se týká zveřejňování či posílání polonahých fotek, R1 nikdy takové fotky neudělala. Je si vědoma, že takové fotky by mohla druhá strana zneužít a ona by z toho mohla mít potíže. Také se nikdo po R1 nesnažil dostat finanční obnos. I v tomto případě R1 ví, že je nebezpečné posílat peníze cizím osobám. R2 rozděluje lidi na správné a nesprávné osoby, a to na základě předešlých zkušeností, kterým se teď už snaží vyhnout. Tyto nesprávné osoby používaly vulgarismy při konverzaci s R2. Když se rozhodl, že nadále takové chování nebude snášet, dané nesprávné osoby si dal také do blokace a přestal s nimi komunikovat a víckrát se s nimi bavil. Také se setkal s pokusem o finanční podvod na internetu, z kterého se mu podařilo vyváznout. Také R2 nikdy nesdílel své polonahé fotografie. Tvrdí, že to by nikdy neudělal, protože se jedná o špatnou věc. R3 se také setkal s možným nebezpečím na internetu. Jedná se o krátkodobé útoky, které doprovázely vulgarismy a urážky. Tento respondent se navíc vystavil ještě většímu možnému nebezpečí, když zveřejnil svou polonahou fotografii na internetu. Přesto, že byl záhy upozorněn na možné nebezpečí, a danou fotku hned smazal, tak sám sebe vystavil

většimu nebezpečí. Je si vědom, že posílat polonahé fotografie může být značně nebezpečné, ovšem neuvědomuje si to při zveřejňování takových fotek. Naneštěstí se R3 nikdy nesesetkal s vyhrožováním na internetu. R4 se také setkal na internetu během konverzace se zprávami, které představovaly krátkodobý útok proti jeho osobě. Nejčastěji se tedy jednalo o vulgarismy a urážky na jeho osobu. Pro zabránění takových zpráv, R4 se přestal s těmi lidmi bavit a komunikovat a měl od nich klid, když je dal také do blokace. R4 se setkal také pokusem o vylákání peněz od něj cizí osobou. Také jemu se podařilo tomu předejít, když řekl, že neumí posílat peníze přes internet. R4 se také nikdy nesesetkal s virtuálním vyhrožováním. Také nikdy neposlal žádnou polonahou fotografii, protože si je vědom rizika zneužití takových fotek. R5 má také zkušenost s tím, že se stal obětí virtuálního útoku proti jeho osobě, nejčastěji to je v podobě vulgarit a urážek na jeho osobu. Mezi časné urážky, které dostával, se týkaly jeho vzhledu. Také on se přestal s takovými lidmi nadále bavit. R5 se nikdy nesesetkal s virtuální formou vyhrožování. Co se týká posílání či zveřejňování polonahých fotek, tak se s tím doposud nikdy nesesetkal. Uvědomuje si, že by takové počínání mohl někdo zneužít a on by z toho mohl mít problémy. Není si vědom, že by se stal obětí o pokus vylákat z něj finanční obnos. Všichni naši respondenti mají negativní zkušenost. Všichni se cítili smutně, když si procházeli danou zkušeností. Naši respondenti se považují za citlivé osoby, které touží jen o konverzaci, z jejich strany se nejedná o žádné nebezpečí pro druhou stranu. Spíše se stávají obětí kyberútoku.

3. Hledání pomoci

Naši respondenti mají zkušenost na internetu, kdy se stali obětí kyberšikany. Nejvíce se jedná o virtuální útok krátkodobého charakteru. Co se ovšem týká jejich ochrany, není to nikterak moc dobré. R1 ví, za kým by šla, kdyby ji někdo na internetu vyhrožoval. Na první místo uvedla Polici ČR, na kterou by se obrátila. Přesto, že má v rodině dobré vztahy, její matce by se nesvěřila a to z důvodu že už jsou postaršího věku a mají jiné starosti, tudíž je nechce obtěžovat. To, že existuje také na internetu šance kyberšikanu nahlásit a bránit se proti ní, to ovšem netuší. Nepovažuje to za nutné, tvrdí, že nepotřebuje znát takové stránky. R2 by také navštívil Policii ČR, kdyby se stal obětí větší formy kyberšikany, se kterou by si nadále nevěděl rady. Také by se svěřil doma rodičům, ve kterých vidí velikou podporu. Myslí si, že je nutné o tom informovat rodiče. Také R2 netuší o volbě pomoci na internetu. Je toho názoru, že nechodí na stránky, které vyžadují vědomosti o takové pomoci. R3 tráví hodně času na internetu a to kvůli komunikování

s druhými lidmi. Také on na otázku, kde by hledal pomoc, kdyby se stal virtuálního vyhrožování, uvedl, že by zašel na Policii ČR a tam vše vypověděl. Také by s takovým problémem zašel za svými rodiči, kteří by pro něj byli oporou a pomohli mu v dalších krocích. Bohužel, také R3 nemá přehled o tom, že existují stránky a projekty, které se kyberšikanou zabývají a u kterých by mohl najít pomoc. R4 tráví také čas na internetu, kde se již stal obětí virtuálního urážení a mířených vulgarit na jeho osobu. Na otázku, kde by on hledal pomoc při vyhrožování na internetu, uvedl, že by to zašel říct na Policii ČR, která by se tím nadále zabývala. Také R4 by se doma svěřil s vážností dané situace, a očekával by pomoc a podporu ze strany jeho rodičů. Stejně jako předchozí respondenti, i R4 neví kde hledat pomoc na internetu. R5, stejně jako všichni respondenti, by šel na Policii ČR, kdyby se stal obětí vyhrožování na internetu. Důvěra v jeho rodině je důležitá, a proto by se tento respondent doma svěřil s tím, kdyby se stal obětí takového jednání. Bohužel, i tento respondent nemá přehled o volbě pomoci na internetu. Netuší tedy, že existuje možnost hledat pomoc také na internetu, kde se vyskytují různé projekty, které se snaží o lepší zabezpečení na internetu a předejít tak kyberšikaně.

Všichni respondenti se tedy setkali s lehčí formou kyberšikany. Tito lidé se pouze snaží o větší začlenění do společnosti za pomoci virtuální komunikace, ovšem ne vždy narazí na osoby, které nemají problém s takovými lidmi být v kontaktu. Respondenti mají ve svém okolí člověka, za kterým by šli, a komu by se svěřili, kdyby jim někdo vyhrožoval násilím přes internet. Bohužel nemají přehled o možnosti pomoci, která se skrývá také na internetu. Nepovažují to za nutné takové informace znát, protože mají dojem, že se oni do takové situace nemohou dostat.

7 DOPORUČENÍ PRO PRAXI

Výsledky našeho výzkumu ukazují, že i osoby s mentálním postižením se ve svém životě střetávají s virtuálním útokem proti jejich osobě. Přesto, že se v jejich případě jedná spíše o lehčí formu kyberšikany, neměli bychom tento fakt podceňovat. Životní zkušenosti respondentů vypověděly o tom, že virtuální útok se nevyhne lidem s mentálním postižením. Přesto, že respondenti se rozhodli své útočníky dát do blokace a nadále se s nimi nekontaktovat, neznamená to, že tím předchází dalšímu útoku z jiného účtu.

Výsledky této práce by mohli zaujmout všechny organizace, které spolupracují s lidmi s mentálním postižením, a to zejména s lehčí formou postižení. Tyto výsledky by mohli být pro ně přínosem, aby více informovali jejich klienty o fenoménu, který se v našem století nevyskytuje moc dlouho. Výsledky mohou nadále sloužit jako informovanost pro pracovníky, kteří by rádi podnikli kroky pro větší informovanost daného problému, který se dotýká všech.

Zejména pro organizaci Naděje, jejichž pobočka sídlí ve Zlíně, by tato práce mohla sloužit primárně jako informace pro větší informovanost jejich klientů, jak předejít a jak se chránit, když se stanou obětí kyberšikany. Do jejich programu by mohli zahrnout přednášky týkající se daného fenoménu nebo besedy na dané téma a informovat je o možnosti pomoci, kterou mohou nalézt také na webových stránkách.

ZÁVĚR

Bakalářská práce se zabývala problematikou kyberšikany u mentálně postižených jedinců. V teoretické části, v první kapitole, jsme se blíže seznámili s pojmem mentální postižení, co zapříčiní vznik tohoto postižení a jaké je rozdělení podle Mezinárodní klasifikace nemocí MKN -10. V následující kapitole jsme se věnovali komunikaci, která souvisí s naší prací. Snažili jsme se vysvětlit pojem komunikace a jaká jsou specifika pro daný stupeň postižení. V další kapitole jsme se soustředili na kyberšikanu. Nejprve jsme se snažili vysvětlit pojem tohoto fenoménu, následně jsme určili nejčastější prostředky, kde se tato šikana odehrává a následně potom jsme objasnili nejznámější formy kyberšikany, se kterou se může člověk potkat ve virtuálním světě. Poslední částí této kapitoly jsme se soustředili na prevenci. V poslední kapitole, tedy ve čtvrté, jsme se zabývali legislativou, která se pojí ke kyberšikaně a k mentálnímu postižení.

V praktické části bylo zpracováno pomocí interpretativní fenomenologické analýzy pět rozhovorů od respondentů, kteří odpověděli na otázky. Cílem výzkumu byla snaha o zjištění, zdali mají osoby s mentálním postižením zkušenost s kyberšikanou. Z vlastní zkušenosti vím, jak nepříjemné je dostat se do situace, kdy na nás někdo virtuálně útočí.

Tato práce mi umožnila hlubší pohled na kyberšikanu, která se vyskytuje na internetu. Tento fenomén je poměrně nový, nejedná se o jev, který je zde stejně tak dlouho jako šikana. I když se jedná o virtuální šikanu, neměla by se tato skutečnost přehlížet a brát na lehkou váhu. Osoby s mentálním postižením jsou také obětí kybernetického útoku proti nim. Měli bychom tuto cílovou skupinu lépe a blíže informovat o tomto fenoménu, který se jich také dotýká. Pomocť by také mohla větší informovanost veřejnosti, aby se o tom více hovořilo.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

BELSEY, Bill. Cyberbullying: An Emerging Threat to the Alwamy on“ Geeration. [online] 2012 [cit. 2017-10-14]. Dostupné z:

http://www.cyberbullying.ca/pdf/Cyberbullying_Article_by_Bill_Belsey.pdf

BENDOVIÁ, Petra a Pavel ZIKL. *Dítě s mentálním postižením ve škole*. Praha: Grada, 2011, 140 s. Pedagogika. ISBN 9788024738543

ČERNÁ, Alena. *Kyberšikana: průvodce novým fenoménem*. Praha: Grada, 2013, 150 s. Psyché ISBN 978802163747.

HENDL, Jan. *Kvalitativní výzkum: základní metody a aplikace*. Praha: Portál, 2005, 407 s. ISBN 8073670402.

HENDL, Jan. *Kvalitativní výzkum: základní metody a aplikace*. 3. vyd. Praha: Portál, 2012, 407 s. ISBN 9788026202196.

HOLLÁ, Katarína. *Kybešikana*. Bratislava. IRIS, 2013, 111 s.[11] s. příl. ISBN 9788081530111.

HOLLÁ, Katarína. *Sexting a kyberšikana*. Bratislava: Iris, 2016, 165 s. ISBN 9788081530616.

CHRÁSKA, Miroslav. *Metody pedagogického výzkumu: základy kvantitativního výzkumu*. Praha: Grada, 2007, 265 s. Pedagogika. ISBN 9788024713694.

LEČBYCH, Martin. *Mentální retardace v dospívání a mladé dospělosti*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2008, 248 s. Monografie. ISBN 9788024420714

MAREŠOVÁ, Alena. Sociálně-patologické jevy. In: *Trestně-právní revue*. 2. Praha: C. H. Beck, 2010, s. 49 – 55. ISSN 1213-5313.

MICHALÍK, Jan. Právní úprava postavení osob s mentálním postižením. In, VALENTA, Milan, Jan MICHALÍK a Martin LEČBYCH. *Mentální postižení: v pedagogickém, psychologickém a sociálně-právním kontextu*. Praha: Grada, 2012, 349 s. Psyché. ISBN 9788024738291.

MIOVSKÝ, Michal. *Kvalitativní přístup a metody v psychologickém výzkumu*. Praha: Grada, 2006, 332s. Psyché, ISBN 8024713624.

PIPEKOVÁ, Jarmila. *Osoby s mentálním postižením ve světě současných edukativních trendů*. Brno: MSD, 2006, 208 s. ISBN 8086633403.

ROGERS, Vanessa. *Kyberšika: pracovní materiály pro učitele a žáky i studenty*. Praha: Portál, 2011, 97 s. ISBN 9788073688585.

ŘÍHÁČEK, Tomáš, Ivo ČERMÁK a Roman HYTYCH, 2013. *Kvalitativní analýza textů: čtyři přístupy*. Brno: Masarykova univerzita. ISBN 978-80-210-6382-2.

SLOWÍK, Josef. *Komunikace s lidmi s postižením*. Praha: Portál, 2010, 155 s. ISBN 9788073676919.

SLOWÍK, Josef. *Speciální pedagogika. 2.*, aktualizované a doplněné vydání Praha: Grada, 2016, 162 s. Pedagogika. ISBN 9788027100958.

SMITH, Jonathan A, ed. *Qualitative psychology: a practical guide to research methods*. Thousand Oaks, Calif. SAGE Publications, 2003. ISBN 0-7619-7230-7.

SMITH, Jonathan A, Paul FLOWERS a Michael LARKIN. *Interpretative phenomenological analysis: theory, method and research*. Thousand Oaks: SAGE, 2009. ISBN 978-1-4129-0834-4.

STRAUSSM Anselm L. a Juliet CORBIN. *Základy kvalitativního výzkumu: postupy a techniky zakotvené teorie*. Brno. Sdružení Podané ruce, 1999. SCAN. ISBN 80-85834-X,

ŠVAŘÍČEK, Roman a Klára ŠEĐOVÁ. *Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách*. Praha: Portál, 2007, 377 s. ISBN 9788073673130.

VÁGNEROVÁ, Kateřina a Markéta BAJEROVÁ. *Minimalizace šikany: praktické rady pro rodiče*. Praha: Portál, 2009, 147 s. ISBN 9788073676117.

VALENTA, M., KREJČÍŘOVÁ, O. *Psychopedie. Kapitoly z didaktiky mentálně retardovaných*. Olomouc: Netopejt, 1997, ISBN 80-902057-9-8.

VALENTA, Milan, Jan MICHALÍK a Martin LEČBYCH. *Mentální postižení: v pedagogickém, psychologickém a sociálně-právním kontextu*. Praha: Grada, 2012, 349 s. Psyché. ISBN 9788024738291.

VALENTA, Milan. *Přehled speciální pedagogiky: rámcové kompendium oboru*. Praha: Portál, 2014, 269 s. ISBN 9788036306026.

VALENTA, Milan. *Slovník speciální pedagogiky*. Praha: Portál, 2015, 317 s. ISBN 9788026209379.

VALENTA, Milan, Jan MICHALÍK a Martin LEČBYCH. *Mentální postižení. 2., přepracované a aktualizované vydání.* Praha: Grada, 2018, 387 s. Psyché. ISBN 97788027103782.

VAŠUTOVÁ, Maria. *Proměny šikany ve škole nových médií.* Ostrav: Filozofická fakulta Ostravské univerzity v Ostravě, 2010, 225 s. ISBN 9788073688585

VYBÍRAL, Zbyněk. *Psychologie komunikace.* Praha: Portál, 2005, 319 s. ISBN 8071789984

SEZNAM POUŽITÝCH WEBOVÝCH STRÁNEK

BOCÁN, p. B. (2020). *Policie.cz*. Získáno 9. 5. 2020, z www.policie.cz: Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/krajske-reditelstvi-policie-pdk-aktuality-aaa.aspx>

internetu, N. c. (2019). *bezpecne-online.safeinternet.cz*. Získáno 9. 5. 2020, z www.bezpecne-online-safeinternet.cz/: Dostupné z: <https://bezpecne-online.saferinternet.cz/uvod/o-projektu>

Linka bezpečí, z. s. (2007). *spolek.linkabezpeci.cz*. Získáno 9. 4. 2020, z www.spolek.linkabezpeci.cz: Dostupné z: <https://spolek.linkabezpeci.cz/o-nas/>

Olomouci, P. f. (2008). *e-bezpeci.cz*. Získáno 9. 4. 2020, z www.bezpeci.cz: Dostupné z: <https://www.e-bezpeci.cz/index.php/o-projektu/oprojektu>

Policie.cz. *Www.policie.cz* [online]. Česká republika: Policie ČR, 2020 [cit. 2020-04-09]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/prevence-kybersikana.aspx>

WHO, ÚZIS ČR. *Www.old.uzis.cz* [online]. Czech: WHO, ÚZIS ČR, 2018 [cit. 2020-04-09]. Dostupné z: <https://old.uzis.cz/cz/mkn/F70-F79.html>

LEGISLATIVNÍ DOKUMENTY

Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník [online]. [cit. 2020-04-02]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2012-89?text=89%2F2012>

Zákon 40/2009 Sb., trestní zákoník [online]. [cit. 2020-04-02]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2009-40>

Zákon č. 372/2011 Sb., zákon o zdravotních službách a podmínkách jejich poskytování. [online]. [cit. 2020-04-02]. Dostupné z : <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2011-372>

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK

a kol. a kolektiv

atd. a tak dále

č. číslo

ČR Česká republika

např. například

OSN Organizace spojených národů

resp. respektive

s. strana

Sb. sbírka

tj. to je

tzn. to znamená

tzv. tak zvaně

SEZNAM TABULEK

<i>Tabulka 1. Seznam vzniklých témat na základě rozhovoru s respondent. č. I.</i>	<i>45</i>
<i>Tabulka 2. Seznam vzniklých témat na základě rozhovoru s respondent. č. II.....</i>	<i>48</i>
<i>Tabulka 3. Seznam vzniklých témat na základě rozhovoru s respondent. č. III.....</i>	<i>52</i>
<i>Tabulka 4. Seznam vzniklých témat na základě rozhovoru s respondent. č. IV.....</i>	<i>55</i>
<i>Tabulka 5. Seznam vzniklých témat na základě rozhovoru s respondent. č. V.....</i>	<i>58</i>

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha P I: Seznam předem připravených otázek.....	70
Příloha P II: Rozhovor s respondent. č. I.....	71
Příloha P III: Rozhovor s respondent. č. II.....	75
Příloha P IV: Rozhovor s respondent. č. III.....	78
Příloha P V: Rozhovor s respondent. č. IV.....	81
Příloha P VI: Rozhovor s respondent. č. V.....	84

PŘÍLOHA P I: SEZNAM PŘEDEM PŘIPRAVENÝCH OTÁZEK

1. Co rád děláš ve svém volném čase?
2. Trávíš taky čas na počítači, kde je internet?
3. Na jaké webové stránky nejčastěji chodíš?
4. S kým si nejvíce píšeš na sociálních sítích?
5. O čem se s nimi bavíš?
6. Stalo se Ti někdy, že by Ti někdo napsal nějaké škaredé zprávy?
7. Jak ses cítil, když jsi dostal takovou zprávu?
8. Chtěl někdo po Tobě, abys někomu poslal peníze přes internet?
9. Lidí dávají na internet různé fotky, někteří dávají dokonce i obnažené fotky. Udělal jsi někdy něco takového?
10. Zveřejnil nebo jsi poslal nějakou polonahou fotku?
11. Můžeš mi, prosím, ještě jednou zopakovat, jako to bylo, když Ti lidi psali škaredé zprávy?
12. A když Ti toto poslali, co jsi udělal?
13. Vyhrožoval ti někdo, že ti ublíží?
14. Na koho by ses obrátil, kdyby Ti někdo napsal, že ti chce ublížit?
15. Znáš nějaké webové stránky, kam by ses mohl obrátit, kdyby Ti někdo vyhrožoval na internetu?

Příloha P II: Rozhovor s respondent. č. I.

V první řadě bych Ti chtěla poděkovat, že jsi souhlasila se mnou udělat ten rozhovor. Na otázky, které Ti budu klást, bych tě chtěla poprosit, abys mi odpověděla popravdě. Do mé práce neuvedu tvoje jméno, takže je to anonymní a nikdo nepozná, že se jedná přímo o tebe.

T= Tazatel

R= Respondent/a

T: Jak se máš?

R: Dobře se mám, teď sedím venku na kameni.

T: Užíváš hezkého počasí?

R: Ano, trochu fouká tady. Šla sem na procházku.

T: Tak já se tě zeptám na první otázku. Co ráda děláš ve svém volném čase?

R: Chodím ven na procházku, pomáhám doma na zahradě, občas na internetu, hraju pinec.

T: Trávíš taky čas na počítači, kde je internet?

R: Občas, jen když si udělám čas. Já pracuju, nemám čas na ten, na počítač. Nemám času. Pracuju na zahrádce, hrabu za včelínem, dávali jsme mrkvu do zahrady.

T: Na jaké webové stránky nejčastěji chodíš, když jsi na počítači?

R: Už ne, jen občas. Ve Zlíně sem na počítači.

T: Ale na Messengeru jsi?

R: Jo, doma už moc ne, doma nemám tolik času.

T: S kým si nejčastěji píšeš na sociálních sítích?

R: Hádej, s mojim si hodně píšu, mému je smutno dlouho.

T: Píšeš si i s cizími lidmi?

R: Ne, je s kamarádem, s Modroočkem, ten je doma jako já, už je to naprd to volno. Jen s kamarády píšu už.

T: O čem se s nimi bavíš? Jací ti lidi jsou?

R: Jak se má, co tvoří doma a v práci. Co pejsci. Nah, mému je smutno, se těší. Mě je smutno za Davidem. (Sklopila hlavu)

T: Hodí nebo škaredí lidi ti píšou?

R: Jsou hodní, nezlobí. Ty jsi lepší, Kristýna, David a Adam. Už se těším, v neděli dojedu do Zlína, vše mám už nachystané. Já nejsem taková.

T: Stalo se Ti někdy, že by Ti někdo psal nějaké škaredé zprávy? Nadával či tak.

R: Můžu říct? Dám po hubě, když mě naštvěš. Můj bývalý byl namyšlený, s nikým nesmíš bavit, do naděje nesmíš chodit, říkal. Ale můj teď je hodný, má mě rád. Když bývalý kamarád napsal něco škaredého, tak jsem to smazala, všechny zprávy.

T: Jak si se cítila, když si dostala takovou zprávu? Byla jsi smutná?

R: He, já smazala a pak byla v klidu. Ale byla jsem předtím naštvaná na něj.

T: Chtěl někdo po Tobě, aby si někomu poslala peníze přes internet?

R: Ne, ne, nejsou trdlo, pardon. Nejsu taková, je to špatně.

T: Lidé dávají na internet své různé fotky např. s rodinou, s přáteli. Někteří dávají taky víc obnažené fotky. Udělala jsi někdy něco takového?

R: Ne, naši by mi nadali. Nejsu taková, já bych se propadla studem do země. Pejska mívám tam, ale takové ne. Mám hodně účtů kvůli bývalému kamarádovi, chtěl mě, on mě chtěl taky dát po hubě, chce se vrátit ke mně zpátky a omluvit. Dacan.

T: Víš o někom, kdo takové fotky zveřejnil?

R: Nevím, já nic nevím.

T: Zveřejnila nebo poslala jsi nějakou polonahou fotku?

R: Ne, naši by mi dali, dali přes hubu.

T: Můžeš mi prosím, ještě jednou zopakovat, jak to bylo, když Ti lidi psali nějaké škaredé věci?

R: Já nevím, nečtu to, čtu jen, kdy bude otevřená naděje, jinak mě to nezajímá. Kamarádi jsou hodní, Adam je hodný, všecí jsou.

T: A když Ti toto poslali, co jsi udělala?

R: Nezajímá mě, nečtu jejich zprávy, já se zajímám jen o Naději (pozn. organizace, kterou navštěvuje)

T: Vyhržoval Ti někdo, že Ti ublíží?

R: Ne, nejsou taková, nikoho neznám tak nenadávám.

T: Já myslela, jestli Tobě nějaký jiný člověk nadával na internetu či říkal nějaké sprosté, vulgární slova.

R: Ne, říkám já nejsou taková. Mně nikdo nenadává. Bývalý byl hnusný na mě.

T: Na koho by ses obrátila, kdyby Ti někdo psal, že Ti chce ublížit? Komu by ses svěřil?

R: Víš komu? (smích)

T: Nevím, komu?

R: Tomu, policajtovi, na policajta nebo za Michalem. Mamce ne, má jiné starosti, už nemůžou, mají o mě strach, že by mi někdo ublížil. Ale David mě chrání, zuby nehty. Aj Adamovi bych řekla. Rovnou.

T: Znáš nějaké webové stránky, kde bys mohla nahlásit, že Ti někdo nadává?

R: Neznám, neumím najít. Nepotřebuju.

T: Tak a jsme u konce rozhovoru. Děkuji, že jsi mi odpověděla na moje otázky, oceňuji, že sis na mě našla čas.

R: Na tebe dycky, však zas zavolej. Já už se těším do Zlína.

.

Příloha P III: Rozhovor s respondent. č. II

V první řadě bych Ti chtěla poděkovat, že jsi souhlasila se mnou udělat ten rozhovor. Na otázky, které Ti budu klást, bych tě chtěla poprosit, abys mi odpověděla popravdě. Do mé práce neuvedu tvoje jméno, takže je to anonymní a nikdo nepozná, že se jedná přímo o tebe.

T= Tazatel

R= Respondent/a

T: Jak se máš?

R: Jo dobře sa mám, dobře. Sem se těšil na rozhovor.

T: Užíváš hezkého počasí?

R: Ale jo, jen teď bylo škaredě, ale jinak sa to dá. Jen už je tma, tak sa nedá co dělat.

T: Ráda bych se Tě zeptala na otázku, jak rád trávíš svůj volný čas?

R: Jezdím na kole, hraju si s pejskem, potom chodím na sběrný dvůr, píšu si s kamoškama a s kamoškama, chodím na kafičko si posedět, potom poslouchám hudbu, sbírám elektroniku.

T: Trávíš taky svůj volný čas na počítači, kde je internet?

R: Ano, od 5 večer a potom někdy do té půlnoci když vydržím jako. Tož jako když je škaredě nebo mám náladu sem na internetu. Když mě to nebaví tak jdu třeba poslouchat rádio. Celý den na internetu mě nebaví.

T: Na jaké webové stránky nejčastěji chodíš?

R: na Facebook, Messenger a seznam.cz, lidé. cz. To je taková seznamka a email, tam mi nechodí škaredé zprávy jen reklama.

T: Takže chodíš i na Messenger?

R: Moc ne, to spíš chodím na Facebook.

T: Ale Messenger je součástí Facebooku, je to aplikace přes kterou si píšeme.

R: Ajo, aha. Jo, tak tam taky chodím no. Jako jo, jsem nevěděl, že je to tak. Hm, ano chodím.

T: S kým si nejčastěji píšeš na sociálních sítích?

R: S kamarádama, kamarádkami, občas s neznámýma lidma. Občas aj s těma, se kterýma jsem se neviděl ještě, ale když je to nesprávná osoba tak ji bloknú.

T: Nesprávná osoba? Jak poznáš, že se jedná o nesprávnou osobu?

R: Když si nejsu jistý o tom člověku, když chce peníze nebo něco jiného tak říkám hned zablokuj a hned mám klid.

T: O čem se s nimi bavíš? Mám na mysli teď ty správné lidi.

R: Jak se mají, celkově, o autech, o pejskách. O sběrném dvoru. Žádné soukromé věci neříkám, jen všeobecně jako aby sa neřeklo, protože když neznám člověka osobně tak je to blbé jako.

T: Jsou to hodní nebo škaredí lidé?

R: Normální, nenadávají nebo tak. Ty co mi nadávají si bloknu a pak je klid, no.

T: Stalo se Ti někdy, že by Ti někdo psal nějaké škaredé zprávy?

R: Jo několikrát, hlavně holky. Oni by chtěli finančně pomáhat a to já nemůžu. Radši ne, já jsem zbaven svéprávnosti, tak já to neumím poslat a hlavně nechcu. Protože tomu druhému člověku nevěřím.

T: Jak ses cítil, když si dostal takovou zprávu od těch nesprávných lidí?

R: Byl sem moc smutný, plakat sem chtěl. Trochu ano. Já su hodně lítostivý, víš? Takový smutný sem byl. No.

T: Chtěl někdo po Tobě, abys někomu poslal peníze přes internet?

R: Kolikrát, jasné že jo, já jsem sa vymluvil, že nemám a oni si mna hned blokli. Ano chtěli. Jojojo.

T: Lidé dávají na internet různé fotky, např. se svou rodinou. Někteří ovšem dávají i své obnažené fotky. Udělal jsi někdy něco takového?

R: Jejda to ne, to bych nikdy neudělal. Sem chodil do stacionáře, chodili tam policie a dělali nám besedu o tom. Víím, to se i taky stalo, že některé holky jako normálně chtěli peníze a poslaly fotky, všecko možné mankote. Já jsem byl uplně všoku, jedna cérka, a ona to chtěla po mně, abych se já taky vyfotil, mankote. To ne.

T: A víš o někom, kdo poslal takovou fotku?

R: To ne, ne.

T: Zveřejnil nebo jsi poslal nějakou polonahou fotku?

R: To ne, já bych to nikdy neudělal, víš. To je špatný posílat takové věci, no.

T: Můžeš mi prosím ještě jednou zopakovat, jak ses cítil, když Ti psali ti nesprávní lidé takové věci?

R: Tak cítil jsem se hrozně smutně, jako úzko, pak jsem skoro málem plakal z toho, když mě uráželi, víš. Já jsem takový lítostivý no. Holky mi psali že su škaredý a že se nechtějí bavit s někým takovým jako su já a používaly aj hnusnější výrazy.

T: A Když ti toto poslali, co jsi udělal?

R: No tož já u jen ty osoby bloknul, abych s nima neměl nic společného. Nechtěl jsem jim odepisovat a víckrát se s nima bavit. Oni se sami jako ukazují i přes sociální sítě, mánkote. To se nedělá přece. Já vím, že mám mentální postižení, ale su hodný kluk jako.

T: Vyhrožoval ti někdo, že ti ublíží?

R: ne, to ne. Jako já jsem chodil do dětského domova, tam byli cigáni, ale na internetu zatím ne. To bych zavolal policajty normálně, kdyby mi něco takového přišlo. To by se lidi měli chránit. Nesmí lidi dávat údaje, já vím, to ne já bych nedovolil nic takového. (haha). Ale jedna holka se mňa ptala, že kdyby dojela, co bysme spolu mohli provozovat.

T: Na koho by ses obrátil, kdyby Ti někdo psal že Ti ublíží? Svěřil by ses někomu?

R: Policajti, na policii. 158. A jo, rodičům doma a rodině. Ano. Musí se to říct.

T: Znáš nějaké webové stránky, kde bys mohl nahlásit, že Ti někdo na internetu vyhrožuje ?

R: No ne, to neznám. Já na žádné stránky nechodím, jenom na seznam a na Facebook. Jinak nikam, vůbec nikde. Jinak tak pouštím si YouTube a internetu písničky, díju se na videoklipy.

T: Tak a jsme u konce rozhovoru. Děkuji, že jsi mi odpověděl na moje otázky, oceňuji, že sis na mě našel čas.

R: Já si rád, že sme si popovídali.

Příloha P IV: Rozhovor s respondent. č. III.

V první řadě bych Ti chtěla poděkovat, že jsi souhlasila se mnou udělat ten rozhovor. Na otázky, které Ti budu klást, bych tě chtěla poprosit, abys mi odpověděla popravdě. Do mé práce neuvedu tvoje jméno, takže je to anonymní a nikdo nepozná, že se jedná přímo o tebe.

T= Tazatel

R= Respondent/a

T: Jak se máš?

R: Dobře, teď jsem doma.

T: Jak si užíváš tohle počasí?

R: Teď je tam zima, včera bylo hezky, tak jsem byl venku.

T: Zajímalo by mě, co rád děláš ve svém volném čase?

R: Na YouTube jsem, na Facebooku s kamarádkama z tábora. Pomáhám na zahrádce mamce, na záhonkách. A Tak.

T: Trávíš taky čas na počítači, kde je internet?

R: Jo. Na mobilu jsem taky, tam si píšu se svou přítelkyní.

T: Na jaké webové stránky nejčastěji chodíš?

R: Dívám se, co je nového ve světě. Na Zlínském deníku. Taky jsem na Facebook.

T: Chodíš ještě na nějakou jinou sociální síť?

R: Ne, jenom tady na Facebook.

T: Jsi taky na Messengeru?

R: Jo, tam si píšu s kamarádama aj s kamarádkami.

T: A jiné aplikace než Messenger používáš?

R: Jo. (ukazuje na mobilu Whatsapp.) Na tomto si píšu se svou přítelkyní.

T: S kým si nejčastěji píšeš na sociálních sítích?

R: S mojou vedoucí z tábora. Na Whatsapp si píšu se svou přítelkyní. Ale jinak si píšu s kamarádkami.

T: Píšeš si taky s cizími lidmi?

R: Nikdy. Já si píšu jenom s lidma, které znám.

T: O čem se s nimi bavíš? Jací ti lidé jsou?

R: Kdy se pojedje na tábor. A s mojí přítelkyní si píšeme, jak se milujeme.

T: Jak bys je charakterizoval?

R: Jsou hodní, neříkají škaredé věci.

T: Stalo se ti někdy, že by ti někdo psal nějaké škaredé zprávy?

R: Jo, kdysi sem dostal zprávy a v tý mě uráželi. Jinak ne. Ted' už ne.

T: Jak si se cítil, když jsi dostal takovou zprávu?

R: Smutný sem byl. Moc smutný.

T: Chtěl někdo po Tobě, aby si někomu poslal peníze přes internet?

R:(Kývá hlavou, že ne). Nikdy. Nevěděl bych, jak se to dělá.

T: Víš, lidé dávají různé fotky na internet, např. fotku se svou přítelkyní či s domácím mazlíčkem. Někteří taky ale dávají polonahé fotky. Udělal jsi někdy něco takového?

R: Ne.

T: Nikdy jsi nezveřejnil fotku v pyžamu nebo s holkou, která by byla víc odhalená?

R: Jednou. Ale smazal sem to. Sem dostal vynadané.

T: A víš o někom, kdo takové fotky zveřejnil?

R:Nevím, neznám.

T: Zveřejnil a nebo jsi poslal nějakou polonahou fotku?

R: Ne. Ani moji. Takové věci se neposílají.

T: Takže jen zveřejnil?

R: Jo, hned sem to smazal.

T: Můžeš mi, prosím, ještě jednou zopakovat, jak si se cítil, když Ti psali vulgárně, tedy byli na Tebe škaredí?

R: Smutný. Nechtěl sem se pak bavit s ostatníma.

T: A když ti toto poslali, co jsi udělal?

R: Přestal sem si psát.

T: Vyhrožoval Ti někdo, že Ti ublíží?

R:Ne. Zatím nikdo.

T: Na koho by ses obrátil, kdyby Ti někdo psal, že Ti chce ublížit? Na koho by ses obrátil a svěřil?

R: Policii.

T: A ještě někomu by ses svěřil?

R: Doma bych to řekl, mamce.

T: Znáš taky nějaké webové stránky, kde bys mohl nahlásit že ti někdo vyhrožuje na internetu?

R: Ještě ne.

T: Tak a jsme u konce rozhovoru. Děkuji, že jsi mi odpověděl na moje otázky, oceňuji, že sis na mě našel čas a upřímně jsi mi odpověděl.

R: Jo, nemáš za co Eriko.

Příloha P V: Rozhovor s respondent. č. IV.

V první řadě bych Ti chtěla poděkovat, že jsi souhlasila se mnou udělat ten rozhovor. Na otázky, které Ti budu klást, bych tě chtěla poprosit, abys mi odpověděla popravdě. Do mé práce neuvedu tvoje jméno, takže je to anonymní a nikdo nepozná, že se jedná přímo o tebe.

T= Tazatel

R= Respondent/a

T: Jak se máš?

R: Jo dobře se mám, dobře.

T: Jak si užíváš tohle počasí?

R: Dobře, teď je hnusně, prší, ale včera bylo hezky. Sem byl na zahrádce.

T: Zajímalo by mě, co rád děláš ve svém volném čase?

R: Hm, su doma nebo cvičím teď divadlo, víš.

T: Chodíš do divadla?

R: Jo, hraju v něm několik let už.

T: Jo tak, a trávíš taky čas na počítači, kde je internet?

R: Tož jasně že jo. Jasně. Si tam píšu s kamarádkama, víš. A taky se dívám, co je nového u nás.

T: A na jaké webové stránky nejčastěji chodíš?

R: nejčastěji chodím tady na Facebook, a taky čtu Novinky. Znáš tu stránku?

T: Myslíš novinky.cz?

R: No jasně že jo, vidím, že to znáš.

T: Jsi taky na Messengeru?

R: No jasně, však tam si píšu s ostatníma, víš. Aj s mojí si tam píšu nebo posílám pusinky.

T: S kým si nejčastěji píšeš na sociálních sítích?

R: Tak různě to je, víš. Píšu si s kamarádama. Taky si píšu s ostatníma z divadla, když se domlouváme. A taky s mojí přítelkyní. Nebo s tebou. (Smích). Tak různě si píšeme, třeba teď sem si psal s tebou kvůli tomuto, víš.

T: Píšeš si taky s cizími lidmi?

R: Jako moc ne, nebavím se s cizími lidmi. Nemám to zapotřebí se s nima bavit, víš. Mám pořád co dělat, víš. Třeba včera byl doma prací den, sem pomáhal.

T: O čem se s nimi bavíš?

R: S kamarády? Tak různě, víš jak. Třeba kdy bude pinec. Taky se s tebou bavím o tancování, však víš ne. A taky o divadle se hodně bavíme, a ták.

T: Jak bys je charakterizoval?

R: Koho?

T: Ty osoby, se kterými si píšeš.

R: Tak sou v pohodě, víš. Já nemám kolem sebe už hnusné lidi. S takovýma se nebavím už, víš co.

T: Stalo se Ti někdy, že by Ti někdo psal nějaké škaredé zprávy?

R: Jo, ale už je to tak dávno. Byli na mě hnusní, tací až sprostí, víš. A to sem se s nima přestal bavit a mám klid.

T: Jak si se cítil, když jsi dostal takovou zprávu?

R: Tak byl sem smutný, že jo. Lidi by neměli psát takové hnusné zprávy a nadávat. Byl sem hodný a y holky říkaly hnusné věci o mně.

T: Chtěl někdo po Tobě, aby si někomu poslal peníze přes internet?

R: Jo jednou mi došla jakási zpráva. Ale já jsem neposlal nic, protože je to špatně posílat peníze. A já to neumím, víš? A ani nechcu umět. To bych nikdy neudělal.

T: Víš, lidé dávají různé fotky na internet, např. fotku se svou přítelkyní či s domácím mazlíčkem. Někteří taky ale dávají polonahé fotky. Udělal jsi někdy něco takového?

R: Vím no. Tak já mám taky na Facebooku nějaké fotky, ale takové hezké, víš přece. Takové ze sportu co dělám. Né, to bych neudělal, neblázni. To se nedělá taková fotky. Si normální? To né toto.

T: A víš o někom, kdo takové fotky zveřejnil?

R: Hm, to nevím no.

T: Zveřejnil a nebo jsi poslal nějakou polonahou fotku?

R: Říkám, že ne, Ježíší, tohle je hnus. To bych nikdy, nikdy neudělal.

T: Můžeš mi, prosím, ještě jednou zopakovat, jak ses cítil, když Ti psali vulgárně, tedy byli na Tebe škaredí?

R: Tak jak říkám, byl sem smutný. Jedna holka mi napsala takovou hnusnou zprávu, že sem skoro nespal, víš. Tak líto mi to bylo. Takové věci se neříkajů.

T: A když Ti toto poslali, co jsi udělal?

R: Hádej.

T: Netuším, prozradíš mi to?

R: Přestal sem se s nima bavit. Tak. Prostě sem je odstranil a pak sem měl klid.

T: Vyhrožoval Ti někdo, že Ti ublíží?

R: To zatím ne, to si nepamatuju.

T: Na koho by ses obrátil, kdyby Ti někdo psal, že ti chce ublížit? Na koho by ses obrátil a svěřil?

R: Na policajty, víš. Těm bych to zašel říct.

T: Ještě někomu by ses svěřil?

R: Hm, asi doma bych to řekl. A taky kamarádům.

T: Znáš taky nějaké webové stránky, kde bys mohl nahlásit, že ti někdo vyhrožuje na internetu?

R: Ne to neznám, já bych šel na policajty.

T: Tak a jsme u konce rozhovoru. Děkuji, že jsi mi odpověděl na moje otázky, oceňuji, že sis na mě našel čas. Užij si hezký zbytek dne.

R: Čau. To je Erika lásky. (Smích)

Příloha P VI: Rozhovor s respondent. č. V.

V první řadě bych Ti chtěla poděkovat, že jsi souhlasila se mnou udělat ten rozhovor. Na otázky, které Ti budu klást, bych tě chtěla poprosit, abys mi odpověděla popravdě. Do mé práce neuvedu tvoje jméno, takže je to anonymní a nikdo nepozná, že se jedná přímo o tebe.

T= Tazatel

R= Respondent/a

T: Jak se dnes máš?

R: Dnes docela špatně, v noci se mi špatně spalo.

T: Aha, tak to se někdy stává, uvidíš, že dnes se vyspíš lépe. Jak si jinak užíváš počasí?

R: Je venku zataženě, asi bude pršet.

T: Zajímalo by mě, co rád děláš ve svém volném čase?

R: Chodím na procházky. A taky su na počítači, víš. A taky tancuju, často. To mě baví. Ale sem na Youtube, znáš to? Tam se pouští písničky. Ty mám moc rád.

T: A trávíš taky čas na počítači, kde je internet?

R: Jo. Jo trávím.

T: A na jaké webové stránky chodíš? Co děláš na internetu?

R: Na YouToube chodím, tam se dají poslouchat písničky. Ty mám moc rád, víš. A taky na Facebook.

T: a používáš taky Messenger?

R: Jo, jo používám. Si píšu s kamarádkami, víš. Taky s tebou. A někdy aj se sestrou.

T: Promiň, špatně jsem zaslechla, s kým si nejčastěji píšeš na sociálních sítích?

R: S kamarádkami. S těma si píšu, no. A někdy aj se sestrou.

T: A píšeš si taky s cizími lidmi?

R: Hm, někdy jo. Moc ne. Já se rád seznamuju, sem hodný, víš. Ale lidi sú na mě škaredí.

T: Jsou na tebe škaredí?

R: Jo, jo někdy. Někdy říkají že su hnusný a přitom nejsu. Já su hodný, víš. Kamarádky sem.

T: Takže se Ti někdy stalo, že jsi dostal škaredé zprávy.?

R: Jo, jo stalo no. Ale je to dávno. Hnusně mi říkali, víš.

T: Jak ses cítil, když jsi dostal takové zprávy?

R: Smutný sem byl, víš. Sem chtěl si já popovídat jenom. Ale oni byli hnusní na mě, moc smutný jsem byl, víš.

T: Stalo se TI někdy, že po Tobě někdo chtěl poslat peníze přes internet?

R: To ne, to zatím ne. Já to neumím, víš. Je to špatné, mamka to říkala, víš.

T: Víš, lidé si dávají na sociální sítě různé své fotky. Někteří si dávají i polonahé fotky. Udělal jsi někdy něco takového?

R: Vím no. To né. Jejda mané. To bych nikdy neudělal, je to špatné. Moc špatné.

T: A víš o někom, kdo takové fotky poslal někomu?

R: Můžu ti říct tajemství?

T: Ano, jistě. Tohle je anonymní, nikdo nebude vědět, že se jedná o tebe, neboj.

R: (Smích). Neznám nikoho.

T: Zveřejnil jsi nebo jsi poslal polonahou fotku?

R: To ne. To je špatné toto, víš. Ty to děláš?

T: Ne, je nebezpečné posílat takové fotky.

R: Jo, jo.

T: Můžeš mi prosím, ještě jednou zopakovat, jak ses cítil, když Ti psali ty škaredé zprávy?

R: Smutný sem byl. Moc smutný, víš. Takové věci se neříkají. Já nejsu škaredý kluk.

T: A když Ti ty zprávy poslali, co jsi pak udělal?

R: Hm, nevím. Přestal sem psát, víš. Ublížilo mi to. Přestal sem se bavit. Takové věci sú škaredé. Že? Já su hodný kluk.

T: Vyhrožoval Ti někdo, že Ti ublíží?

R: Ne, to ještě ne.

T: Na koho by ses obrátil, kdyby Ti někdo psal, že Ti chce ublížit?

R: Na policajty.

T: Svěřil by ses ještě někomu?

R: Jo, jo svěřil. Doma bych to řek, sestře taky.

T: Znáš nějaké webové stránky, kde bys mohl nahlásit, že ti někdo vyhrožuje?

R: Neznám. Nepotřebuju.